Sv. evangelium Ježíše Krista podle sepsání sv. Marka.*)

---

*) V evangeliu tomto lze rozlišovat mimo úvod (1, 1–13) tři části, první od 1, 14–9, 49; druhou od 10, 1–13, 17; třetí od 14, 1–16, 20. V úvodě evangelista obrací pozornost čtenářů na osobu Kristovu tím, že vypravuje krátce o přípravě na Vykupitele, kterou podle dané předpovědi konal Jan Křtitel, a sděluje, kterak Pán Ježíš při svém křtu v Jordáně obdržel od Boha svědectví, že jest jeho Syn, a kterak po čtyřicetidenním postě na poušti byl od ďábla pokoušen, od andělů pak obsloužen.

O evangeliu sv. Marka.

Druhé evangelium kánonické sepsáno jest od sv. Marka. Evangelista tento připomíná se častěji ve Skutcích apoštolských, kde slove brzy Janem, brzy Markem, brzy Janem zvaným Markem. Synem byl jakési Marie, která měla v Jerusalemě dům a u niž scházeli se první křesťané ke službám Božím. Otec jeho jmenoval se prý Aristobulos. Byl příbuzným, snad bratrancem sv. Barnabáše a pocházel as z pokolení Levi, neboť i Barnabáš byl levitou. Sv. Petr nazývá jej v prvním listě svém (5, 13) svým synem, zajisté proto, poněvadž jej pokřtil a tak Kristu zplodil. Na některých cestách byl průvodcem sv. apoštolů Petra a Pavla. Pavla provázel na první cestě jeho, ale došel s ním pouze do Perge v Pamfylii. Odtud vrátil se z příčin nám neznámých. Věc ta rozmrzela sv. Pavla tou měrou, že ho nevzal s sebou na druhou cestu apoštolskou, ač si toho Barnabáš přál. Nedůvěřoval mu as, že by na cestě vytrval. Odebral se tedy Barnabáš se sv. Markem na ostrov Kypros. Avšak neshoda takto vzniklá brzy se urovnala; neboť když sv. Pavel dlel po prvé v Římě ve vazbě, byl mu Marek po ruce, a když po

druhé tam strádal ve vězení, žádal Timotea, aby přivedl s sebou Marka, poněvadž jest mu užitečný k službě (2. Tim. 4, 11).

Sv. Petra provázel do Říma, pravděpodobněji nikoli již na první cestě jeho, kterou Petr konal r. 42., nýbrž až na cestě druhé, kterou předsevzal po r. 53. V městě tom napsal evangelium své, a to, pokud se týká výběru předmětu, hlavně dle kázání sv. Petra. Pro tu příčinu as nazývá jej Papiáš, žák sv. Jana apoštola, tlumočníkem, sv. Jeroným tajemníkem Petrovým. Z Říma odebral se do Alexandrie a založil tam obec křesťanskou, kterou spravoval jako biskup až do r. 62. Ustanoviv pak nástupcem svým Aniana, vrátil se do Říma a byl tam po ruce i Pavlovi, který tam byl právě držen ve vazbě (Kolos. 4, 10. Filem. 24), i Petrovi, který vzkázal od něho pozdravení svým čtenářům (1. Petr. 5, 13). Z Říma odcestoval nejspíše r. 64. do Malé Asie, ale vrátil se tam nepochybně zase, a to as v prvních měsících r. 67. Alespoň sv. Pavel žádal si toho, když dlel v Římě ve vazbě po druhé. Po smrti sv. Petra a Pavla působil možná nějaký čas po Itálii, ale, jak se zdá, vrátil se brzy opět do Alexandrie; neboť dle podání zemřel tam smrtí mučednickou, byv prý od pohanův po kostrbatinách a srázech smýkán, až vypustil duši. Roku 828 převezli kupci benátští ostatky jeho do Benátek, a od té doby ctil se tam jako patron města a republiky benátské. Zobrazuje se obyčejně se symbolem lva, neboť své evangelium začíná vypravováním o Janově kázání na poušti, kde lvi bývají domovem.

Evangelium své napsal v Římě nejspíše r. 55, a to pro křesťany římské, kteří ho žádali, aby jim jakožto průvodce sv. Petra napsal v krátkosti Petrova kázání a tak přispěl jejich paměti. S pohnutkou touto souvisí též účel, za kterým psal své evangelium; psal je totiž za tím účelem, aby křesťanům římským přivedl ku paměti to, co Petr byl kázal ústně. Ale ovšem toto připamatování kázání Petrova nebylo účelem hlavním, jehož chtěl dosíci, nýbrž vedlejším a nejbližším. Poněvadž totiž psal, co Petr kázal,

měl zajisté při sepisování svého evangelia týž účel hlavní, který měl Petr a apoštolé vůbec při svém kázání: ukázati totiž, že Ježíš Kristus, původce nového učení a zakladatel nové společnosti náboženské, jest Synem Božím, a tím také že se osvědčil slovy i skutky veřejně, zejména před svými apoštoly, kteréž ustanovil k tomu, aby učení jeho hlásali a v díle jeho pokračovali.

Vzhledem k tomuto účelu svému upravil také svůj spis. Vyličilť z veřejného života Páně hlavně ty události, z nichž zvláště vychází na jevo božská jeho moc a velebnost. Vypsal pak ne tak řeči jako předem skutky Kristovy, aniž upozorňoval při tom na náplň proroctví messiášských; neboť tak bylo přiměřeno Římanům, kteří se proslavili svými velikými činy, ale proroctví messiášských málo byli znalí. Při tom dbal místy velice stručnosti, neboť chtěl pouze na paměť přivésti to, co bylo jim již známo z kázání ústního. O mládí Kristově pomlčel vůbec, neboť psal hlavně na základě kázání Petrova a k tomu konci, aby kázání ta připamatoval; ale předmětem kázání apoštolských nebylo tak Kristovo mládí, jako hlavně život jeho veřejný. Mimo to představil apoštoly jakožto stálé průvodce Kristovy a svědky jeho řeči i skutků, a vylíčil nejen, kterak byli povoláni, poučováni a posláním světovým opatřeni, nýbrž i kterak všichni, i Petr, byli před Kristovým vzkříšením stíženi různými chybami a nedostatky, takže bije do očí, i jakou moc projevilo na nich Kristovo vzkříšení, i že stali se způsobilými a oprávněnými hlasateli učení Kristova. Ačkoli pak zachoval postup času (chronologický) přesněji než sv. Matouš, přece ani on neřadí jednotlivých událostí vždy tak, jak se sběhly po sobě, nýbrž jak patří k sobě věcně; neboť ani jeho účel nebyl čistě dějepisný – vylíčiti toliko Kristův život, nýbrž také dogmatický – dokázati, že Pán Ježíš jest Synem Božím. Ačkoli pak psal (samostatně) hlavně na základě kázání Petrových, jak se na ně pamatoval, jest velice pravděpodobno, že mimo kázání to jakožto pramen hlavní užil též aramejského evangelia sv.

Matouše jakožto pramene druhotního. Možná však, že upomínkou přihlédl poněkud ještě k jiným pramenům, a to i ústním, zejména as ku kázáním sv. Pavla, jehož provázel po nějaký čas na první jeho cestě apoštolské, i písemným, zejména as k některým z těch, jež připomíná sv. Lukáš na počátku svého evangelia, ovšem pokud již byly hotovy a ve známost uvedeny.

Také toto evangelium připomíná již apoštolský žák Papiáš či spíše jeho učitel Jan presbyter (tj. Jan apoštol), jehož slova Papiáš zaznamenal takto: „Také to pravil presbyter: ‚Marek stav se tlumočníkem Petrovým napsal důkladně Kristovy řeči a skutky, které si zapamatoval… k tomu jediné hleděl, aby nevynechal nic z toho, co slyšel, ani neklamal v tom.‘“

KAPITOLA 1.

Kázání Jana Křtitele; křest a pokušení Ježíše Krista, v. 1–13.

1 Počátek evangelia Ježíše Krista, Syna Božího (byl tak), **2** jak psáno u proroka Isaiáše: „Aj, já posílám anděla svého před tváří tvou, který připraví cestu tvou před tebou.“ **3** „Hlas volajícího na poušti: ‚Připravte cestu Páně, přímé čiňte stezky jeho.‘“

4 Jan vystoupil na poušti křtě a hlásaje křest pokání na odpuštění hříchů. **5** I vycházela k němu veškerá krajina judská a všichni Jerusalemští, a byli od něho křtěni v řece Jordáně vyznávajíce hříchy své.

6 Jan pak byl oděn v roucho ze srsti velbloudí a měl pás kožený kolem beder svých, a jídal kobylky a med lesní. I hlásal řka: **7** „Přichází za mnou silnější nežli jsem já, jemuž nejsem hoden, abych shýbna se rozvázal řeménky u obuvi jeho. **8** Já jsem vás křtil vodou, on však bude vás křtíti Duchem svatým.“

[9] I stalo se, v oněch dnech Ježíš přišel z Nazareta galilejského a byl pokřtěn od Jana v Jordáně, [10] a hned vystupuje z vody, uzřel nebesa otevřená a Ducha jako holubici sestupovati na sebe. [11] A hlas s nebe zazněl: „Ty jsi Syn můj milý, v tobě se mi zalíbilo.“

[12] A hned vypudil ho duch na poušť. [13] I byl na poušti čtyřicet dní a čtyřicet nocí a pokoušen byl od ďábla, a byl se zvěří, a andělé mu přisluhovali.

1, 1–8. viz Mat. 3, 1–12 a Luk. 3, 1–18.

1. Jakožto výrok přimysliti jest k tomuto verši slova „byl tak“ neb „udál se tak“. Přičinili jsme je sami svrchu v závorce. Počátek blahověsti či kázání o Vykupiteli udál se tak, jak Isaiáš předpověděl slovy: Hlas volajícího atd. Vystoupil totiž skutečně před Vykupitelem v osobě Jana Křtitele předchůdce a připravoval na jeho příchod. Někteří však kladouce za slova `Syna Božího` tečku, pokládají první verš pro sebe, a to za nápis knihy, a kladouce na konci 3. verše čárku, pokládají v. 2–4. za jedno souvětí, jehož předvětím jest verš 2. a 3., závětím v. 4, v tomto smyslu: Jak Isaiáš předpověděl slovy: „Aj já posílám… “, tak vystoupil Jan na poušti křtě atd.

2–3. Slova „`Aj já posílám… před tebou`“ jsou uvedena z Malach. 3, 1; jimi předpověděl Bůh, že před Vykupitelem pošle `anděla` tj. `posla` či předchůdce, aby mu připravil cesty či mysl a srdce lidské. Slova „Hlas volajícího… stezky jeho“ jsou z proroka Isaiáše, 40, 3. a ve smyslu předobrazném týkají se kázání Jana Křtitele. Evangelista uváděje výpovědi tyto, jmenuje pouze proroka Isaiáše, poněvadž toliko jeho slov užívá jako důkazu pro to, co byl řekl ve v. 1. (neboť hlas volajícího na poušti či kázání Jana Křtitele bylo právě počátkem evangelia či blahověsti o Vykupiteli), slova Malachiášova pak předesílá toliko na vysvětlenou, aby se lépe porozumělo výpovědi Isaiášově. Viz též Luk. 3, 4–6.

4. `Křest pokání na odpuštění hříchů`, tj. křest, jehož přijetím by dali na jevo, že pokání činí aneb činit se zavazují, aby tak stali se hodni odpuštění hříchů pro zásluhy Vykupitelovy.

5. Jest to řečeno hyperbolicky či s nadsázkou ve smyslu: veliká část obyvatelstva judského, a to i jerusalemského.

9–11. Viz Mat. 3, 13–17 a Luk. 3. 21–22. 12–13. Viz Mat. 4, 1–11 a Luk. 4, 1–13. O tom, že byl se zvěří, zmiňuje se jediný sv. Marek. Snad zmínkou tou chtěl upozorniti na hrůzu pouště a pustotu krajiny, aneb, jak myslí jiní, poukázati na Kristovu moc nad zvířaty divokými.

Ježíš počíná kázat v Galilei a povolává čtyři učeníky, v. 14–20.

14 Když pak Jan byl uvězněn, Ježíš přišel do Galilee a hlásal
evangelium o království Božím **15** říkaje: „Čas se naplnil, a království
Boží se přiblížilo; čiňte pokání a věřte v evangelium.“
16 A jda podle moře Galilejského, uzřel Šimona a bratra jeho
Ondřeje, ani pouštějí sítě do moře; neboť byli rybáři. **17** I řekl jim Ježíš:
„Pojďte za mnou, a učiním, abyste byli rybáři lidí.“ **18** A hned
zanechavše sítě, následovali ho. **19** A popošed odtud maličko, spatřil
Jakuba, syna Zebedeova, a jeho bratra Jana, ani také na lodi upravují
sítě. **20** A hned je povolal: oni pak nechavše otce svého Zebedea na lodi s
námezdníky, odešli za ním.

V `části prvé` (1, 14–9, 49) sv. Marek vyličuje z galilejské činnosti ony děje, kterými ukázal, že jest Synem Božím, a to ve čtyřech poddílech:

a) Nejprve upozorňuje, kterak Pán Ježíš zvoliv si první učeníky jakožto stálé průvodce své a svědky svého života i učení, různými zázraky na nemocných a zvláště na posedlých ukázal svou božskou přirozenost i moc (1, 14–2, 12);

14–15. Mat. 4, 12–17; Luk. 4, 14–15. `Když Jan byl uvězněn`; doslovně bylo by „když byl `vydán`“, totiž do vězení. Sv. Marek vyslovuje se tu krátce jak o Kristově křtu, postě a pokušení, tak o Janově uvěznění; předpokládáť, že věci ty čtenáři jeho znají z Petrova kázání, a stačí pouze poukázati na ně stručně, aby se na ně dobře rozpomenuli.

14. `Království Boží`. Viz Mat. 3, 2. 16–20. Mat. 4, 18–22; Luk. 5, 1–11.

Pán Ježíš uzdravuje posedlého, tchyni Petrovu a jiné nemocné, v. 21–45.

[21] I vešli do Kafarnaum; a hned v sobotu vešed do synagogy učil. [22] I žasli nad učením jeho; neboť učil je jako moc maje a ne jako zákoníci. [23] Byl pak v synagoze jejich člověk, který měl ducha nečistého; ten zvolal: [24] „Co tobě do nás, Ježíši Nazaretský? Přišel jsi nás zahubit? Vím, kdo jsi: Světec Boží.“ [25] I přikázal mu Ježíš řka: „Umlkni a vyjdi z člověka.“ [26] A duch nečistý zalomcovav jím a vykřiknuv hlasem velikým, vyšel z něho. [27] I podivili se všichni, takže se tázali mezi sebou: „Co jest to? Jaké jest to nové učení? Neboť s mocí rozkazuje i duchům nečistým, a poslouchají ho.“ [28] I rozešla se pověst o něm hned po vší krajině galilejské.

[29] A hned, jak vyšli ze synagogy, přišli do domu Šimonova a Ondřejova s Jakubem a Janem. [30] Tchyně Šimonova pak ležela majíc zimnici; a hned mu o ní pověděli. [31] I přistoupil a pozdvihl ji, ujav ji za ruku, a hned přestala zimnice. I posluhovala jim.

[32] Když pak nastal večer a slunce zapadlo, přiváděli k němu všecky chorobné a posedlé, [33] a celé město shromáždilo se u dveří. [34] I uzdravil mnoho těch, kteří byli trápeni rozličnými nemocmi a vymítl mnoho duchů zlých, ale nedopouštěl jim mluviti, poněvadž ho znali.

[35] A ráno, když byla ještě plná noc, vstav vyšel a odešed na místo osamělé, modlil se tam. [36] I pospíšil za ním Petr a ti, kteří byli s ním. [37] A když ho nalezli, řekli jemu: „Všichni tě hledají.“ [38] I řekl jim: „Pojďme do okolních městeček, abych kázal i tam, neboť k tomu jsem přišel.“ [39] A kázal v synagogách jejich po celé Galilei a vymítal duchy zlé.

[40] I přišel k němu malomocný a na kolenou prosil ho řka jemu: „Chceš-li, můžeš mne očistiti.“ [41] Ježíš pak slitovav se nad ním, vztáhl ruku svou a dotek se ho řekl jemu: „Chci, buď čist.“ [42] A když to pověděl, hned odešlo od něho malomocenství, a byl očištěn. [43] I

pohroziv mu, odbyl ho hned [44] a řekl jemu: „Viz, ať nikomu nic nepovíš; ale jdi, ukaž se knězi a na svědectví jim obětuj za své očistění, co přikázal Mojžíš.“ [45] On však vyšed počal horlivě vypravovati a rozhlašovati věc tu, takže Ježíš nemohl již zjevně vjíti do města, nýbrž venku zůstal na místech osamělých; ale přicházeli k němu odevšad.

21–28. Luk. 4, 31–37.

23. `Měl ducha nečistého`, tj. byl posedlý duchem zlým. O posedlých viz. Mat. 8, 28. a Mark. 5, 2.

29–34. Srovn. Luk. 4, 38–41; Mat. 8, 14–17. Duchům zlým nedopouště mluviti, neboť nechtěl míti svědectví od nich, nejspíše proto, aby duch zlý nemohl potom tím účinněji klamati lid předkládáním nepravdy, aneb aby odpůrci jeho nemohli bráti z toho podnět ku tvrzení, že (Ježíš) jest s ďáblem ve spojení.

35–39. Srovn. Luk. 4, 42–44. Záhy z rána odešel nepozorovaně zajisté z téže příčiny, ze které jindy zakazoval uzdraveným, aby o svém uzdravení (prozatím) pomlčeli. Chtěl ujíti lidské chvále, hledaje nikoli chvály své, nýbrž chvály Otcovy, a zabrániti všemu, čím by živeny byly liché naděje, které lid měl, mysle, že Vykupitel vysvobodí jej z moci římské a dopomůže mu k lesku časnému.

40–45. Viz Mat. 8, 2–4; Luk. 5, 12–16.

43. `pohrozil mu`, tj. s hrozbou přísně nakázal, aby (prozatím) o svém uzdravení nevypravoval, nýbrž hned aby šel a ukázal se knězi, by účině zadost požadavkům zákona, dostal od něho potvrzení, že jest od malomocenství uzdraven a může se odebrati do svého domova. Viz Mat. 8, 4.

KAPITOLA 2.

Uzdravení člověka ochrnulého, v. 1–12.

[1] Po několika dnech vešel opět do Kafarnaum. [2] I proslechlo se, že jest doma, a sešlo se mnoho lidí, takže jich nepojalo ani místo, které bylo přede dveřmi; a mluvil k nim slovo (Boží). [3] Tu přišli k němu s ochrnulým – nesli ho čtyři – [4] a nemohouce pro zástup přinésti ho k němu, odkryli střechu, kde byl, a učinivše otvor, spustili lože, na němž ochrnulý ležel. [5] A Ježíš vida víru jejich, řekl ochrnulému: „Synu, odpouštějí se tobě hříchové tvoji.“ [6] Seděli pak tam někteří ze zákoníků a myslili ve svém srdci: [7] „Co tento tak mluví? Rouhá se; kdo může odpouštěti hříchy, leč jediný Bůh?“ [8] Ale Ježíš seznav hned duchem svým, že tak myslí u sebe, řekl jim: „Proč myslíte ty věci ve svém srdci? [9] Co jest snazší, říci ochrnulému: ‚Odpouštějí se tobě hříchy‘, či-li říci: ‚Vstaň, vezmi lože své a choď?‘ [10] Abyste však věděli, že má moc Syn člověka na zemi odpouštěti hříchy,“ (dí ochrnulému): [11] „Tobě pravím: ‚Vstaň, vezmi lože své a jdi do domu svého.“ [12] A on vstal hned a vzav lože odešel přede všemi, takže všichni se divili a chválili Boha řkouce: „Nikdy jsme nic takového neviděli.“

---

2. 1–12. Viz Mat. 9, 1–8; Luk. 5, 17–26.

2. `doma` neb v domě tj. v domě Petrově, kde za svého pobývání v Kafarnaum bydlel. – `Mluvil k nim slovo` (Boží), tj. hlásal jim radostnou zvěst o spáse (evangelium).

Ježíš povolává Matouše a poučuje o postě soukromém, v. 13–22.

[13] I vyšel opět k moři, a veškeren zástup přicházel k němu; i učil je. [14] A když šel kolem, spatřil Leviho, syna Alfeova, an sedí u celnice, i řekl jemu: „Pojď za mnou.“ A on vstav šel za ním. [15] I stalo se, když byl

u stolu v jeho domě, že také mnozí celníci a hříšníci stolovali s Ježíšem a s učeníky jeho; neboť mnoho bylo těch, kteří ho následovali. **16** Zákoníci však a fariseové vidouce, že jí s celníky a hříšníky, řekli učeníkům jeho: „Proč s celníky a hříšníky jí a pije (Mistr váš)?“ **17** Uslyšev to Ježíš, řekl jim: „Nepotřebují zdraví lékaře, nýbrž chorobní; nepřišelť jsem volat spravedlivých, nýbrž hříšníky.“ **18** Učeníci Janovi však a fariseové postívali se; i přišli a řekli jemu: „Proč učeníci Janovi a učeníci farisejští se postí, tvoji učeníci však se nepostí?“ **19** A Ježíš řekl jim: „Mohou-liž postiti se svatebníci, pokud ženich jest s nimi? Dokavad mají ženicha mezi sebou, nemohou se postiti. **20** Přijdou však dnové, kdy ženich bude odňat od nich, a tehda postí se v těch dnech. **21** Nikdo nepřišívá záplaty ze sukna nového k rouchu starému, sic kus ten nový odtrhne něco od starého, a povstane díra horší. **22** A nikdo nevlévá vína mladého do měchů starých; sic víno roztrhne měchy, víno se vyleje a měchy se zničí; ale víno mladé má se vlévati do měchů nových.“

---

b) Od **2, 13–3, 35** evangelista upozorňuje na účinky, které měla dosavadní působnost Kristova v různých posluchačích, že totiž někteří, zejména celník Leví (též Matouš zvaný), v něho uvěřili a jej následovali, jiní však, zákonici a fariseové, proti němu se zaujali a jej vinili, že obcuje s hříšníky, že neukládá svým učeníkům postu a nechává je trhati klasy v sobotu, ano byvše od něho vyvráceni, i se svými odpůrci, Herodiány, vešli v radu, kterak by jej zahubili, ale že nicméně zástupové neustali hrnouti se ke Kristu, a proto že Pán Ježíš vyvoliv si 12 apoštolů ke své pomoci, odsoudil zákoníky, když jej vinili ze spojení s ďáblem, a prohlásil za návštěvy svých příbuzných, že ti jsou pravými příbuznými jeho, kdo konají vůli Boží.

13–22. Viz Mat. 9, 9–17; Luk. 5, 27–39. Po tomto ději nastaly brzy druhé svátky velikonoční, které připadly do veřejného života Kristova a první sobotu po druhém svátku velikonočním událo se to, co se vypravuje ve v. 23–28. (Viz Luk. 6, 1).

14. Když šel kolem, totiž kolem celnice. Otec jeho Alfeus jest jiný nežli Afeus, otec Jakuba Mal. a ostatních tak zvaných bratrů tj. příbuzných Páně.

19. viz Mat. 9, 15.

Učeníci trhají v sobotu klasy. Pán Ježíš zastává se jich, v. 23–28.

[23] I stalo se (opět), když Pán šel v sobotu obilím, že učeníci jeho počali cestou trhati klasy. [24] Fariseové pak řekli jemu: „Hle, proč dělají v sobotu, co není dovoleno?“ [25] I řekl jim: „Nikdy jste nečetli, co David učinil, když měl nouzi a dostal hlad on i ti, kteří byli s ním?

[26] Kterak za velekněze Abiatara vešel do domu Božího a jedl chleby předkladné, jichž není dovoleno jísti leč kněžím, a dal i těm, kteří byli s ním?“ [27] I pravil jim: „Sobota jest učiněna pro člověka a nikoli člověk pro sobotu; [28] proto Syn člověka jest pánem i soboty.“

23–28. Viz Mat. 12, 1–8. Luk. 6 1–5.

23. Dle Luk. 6, 1. byla to sobota druhoprvní, tj. první po druhém svátku velikonočním, a to v 2. roce veřejného života Kristova. Slova `opět` (Vulgáta) v řeckém textě není, ani ve starých rukopisech latinských. Místo výrazu `Pán` bylo by podle řeckeho textu `on` („když `on` šel“ neb jen „když šel“).

26. Dle 1. Král. 21, 1. jmenoval se velekněz ten Achimelech, syn jeho pak dle 1. Král. 22, 21–22. Abiatar, ale dle 2. Král. 8, 17. a 1. Paralip. 18, 16. slul otec také Abiatarem a syn Achimelechem. Buď tedy nazývá zde otce jménem druhým, které měl také, aneb spíše Abiatarem nemíní tu otce Achimelecha, který ony chleby Davidovi dal, nýbrž syna jeho Abiatara, v jehož přítomnosti (za Abiatara) mu je dal, jakož lze souditi z 1. Král. 22, 22–23. a z toho, že Pán Ježíš nepraví, že mu je dal Abiatar, nýbrž že mu byly dány za Abiatara, který po otci stal se velekněžem.

KAPITOLA 3.

Ježíš uzdravuje člověka s uschlou rukou a jiné nemocné, v. 1–12.

[1] I vešel opět do synagogy, a byl tam člověk s uschlou rukou. [2] A pozorovali ho, uzdraví-li jej v sobotu, aby jej obžalovali. [3] I řekl člověku, který měl uschlou ruku: „Vstaň a postav se doprostřed.“ [4] Tu pravil jim: „Jest dovoleno v sobotu dobře činiti či-li zle? život zachovati či-li zahubiti?“ Oni však mlčeli. [5] I pohleděl na ně kolem s nevolí, zarmoutiv se nad zatvrzelostí srdce jejich, a řekl člověku tomu: „Vztáhni ruku svou.“ I vztáhl; a ruka jeho učiněna jest zase zdráva. [6] Ale fariseové vyšedše, vzali hned proti němu radu s Herodiány, kterak by ho zahubili.

[7] Ježíš však odebral se s učeníky svými k moři, a četný zástup z Galilee i Judska šel za ním; [8] také z Jerusalema a z Idumee i ze Zajordánska a z okolí Tyru i Sidonu přišli k němu v množství velikém, uslyševše, jak veliké věci činí. [9] I řekl učeníkům svým, aby měli pohotově pro něho lodičku pro zástup, by ho netiskli; [10] neboť mnohé uzdravil, takže se valili na něho, kdo měli neduhy, aby se ho dotkli; [11] a duchové nečistí, když ho spatřili, padali před ním a křičeli: [12] „Ty jsi Syn Boží!“ On však přikazoval jim přísně, aby ho neprojevovali.

3, 1–12. Viz Mat. 12, 9–21; 6, 6–11. 12. Dle Mat. 12, 12. Pán Ježíš dříve uzdravil všecky, tedy i posedlé, a potom teprv nakázal jim, aby ho neprojevovali či aby (prozatím) nerozhlašovali, že je uzdravil; nechtěl, aby tím dán byl podnět k bouřím lidu, ani aby nepřátelé jeho více ještě proti němu se rozněcovali.

Pán Ježíš volí apoštoly, v. 13–19.

[13] I vystoupil na horu a povolal k sobě ty, které sám chtěl; a přišli k němu. [14] I ustanovil dvanácte, aby byli s ním, a aby je posílal hlásat [15] s

mocí uzdravovati nemoci a vymítati duchy zlé, [16] Šimona, jemuž dal
jméno Petr, [17] Jakuba, syna Zebedeova, a Jana, bratra Jakubova, jimž dal
jméno Boanerges, to jest synové hromu, [18] Ondřeje, Filipa, Bartoloměje,
Matouše, Tomáše, Jakuba, syna Alfeova, Tadeáše, Šimona Horlivce [19] a
Jidáše iškariotského, jenž ho i zradil.

13–19. Srovn. Luk. 6, 12–16. Jména apoštolů též v Mat. 10, 2–4. a Skut. ap. 1, 13. Tím, že lid u velikém počtu hrnul se k Pánu Ježíši i tehdy, když dosavadní vůdcové a učitelé jeho, zákonici a fariseové, oddělili se od něho proti Kristu Ježíši, ukázalo se, jak velice jest potřebí, aby již nyni byli ustanoveni noví vůdcové a učitelé lidu, představení království mesiášského (církve Kristovy), kteří by lid jménem Kristovým poučovali, a zejména tehdy, až sám vstoupí na nebesa, řádem od něho ustanoveným vedli ke spáse. A Pán Ježíš vyhověl této potřebě. Vyvoliľ právě tu dobu 12 apoštolů jakožto budoucí představené církve své a položil tak první základy toho království, proti němuž jsou slabé i moci pekelné.

Ježíšovi přátelé přicházejí; zákonici viní Krista ze spolku s ďáblem, Ježíš odbývá je a učí, kdo jsou jeho příbuzní, v. 20–35.

[20] I přišli do domu, a opět sešel se zástup, takže nemohli ani chleba
pojísti. [21] Když to uslyšeli jeho lidé, vyšli, aby ho uchopili, neboť řekli,
že se pominul smyslem. [22] Ale zákoníci, kteří přišli z Jerusalema,
pravili: „Má Beelzebuba a knížetem duchů zlých vymítá zlé duchy.“ [23] I
přivolal je k sobě a mluvil k nim v podobenstvích: „Kterak může satan
satana vymítati? [24] Rozdělí-li se království proti sobě, nemůže obstáti
království to; [25] a rozdvojí-li se dům proti sobě, dům ten nebude moci
obstáti. [26] Také satan, povstal-li sám proti sobě, jest rozdvojen a nebude
moci obstáti, ale jest v koncích. [27] Nikdo nemůže vejíti do domu
silákova a pobrati jeho nářadí, leč prve sváže siláka, potom teprv oloupí
dům jeho. [28] Vpravdě pravím vám: Všecky hříchy budou odpuštěny

synům lidským, kterých se dopustili, i rouhání, [29] kdo by se však rouhal proti Duchu svatému, nedostane odpuštění na věky, nýbrž bude vinen hříchem věčným.“ [30] Neboť pravili: „Má ducha nečistého.“

[31] I přišli matka jeho a bratří jeho, a stojíce venku dali ho zavolat; [32] neboť zástup seděl kolem něho. I řekli mu: „Hle, matka tvá a bratři tvoji jsou venku a hledají tebe.“ [33] On odpověděl jim: „Kdo jest matka má a bratři moji?“ [34] A pohleděv kolem na ty, kteří seděli vůkol něho, pravil: „Hle, matka má a bratři moji; [35] neboť kdo činí vůli Boží, ten jest bratr můj i sestra má i matka má.“

---

20. Do domu, nejspíše Petrova.

21. `lidé jeho` (dle řeckého textu ti, kteří byli od něho); nebyli to as jeho příbuzní, jak se mnohdy myslí, nýbrž jeho přátelé či ctitelé kafarnaumští. Oni věděli, že fariseové vešli již v radu s Herodiány, aby Ježíše zahubili (v. 6). Uslyševše tedy, že Kristus obklopen jest velikým zástupem, myslili, že mu hrozí nebezpečenství, i chtěli ho uchopiti a z domnělého nebezpečenství vyvésti. Aby se jim to tím spíše podařilo, předstírali, že se pominul smyslem. – Hartmann Gerhard tj. překládá (v „Bibl. Zeitschr.“ 1913, s. 249–279 tento verš docela odlišně od dosavadních překladů takto: „Und da die von ihm her (= die bei ihmi [sie] hörten, kamen sie heraus selbe abzuhalten; denn sie sagten: Sie (die Menge) ist ganz ausser sich“ = A když jej uslyšeli ti, kteří byli `u něho`, vyšli ven, aby ho `zadrželi`; neboť řekli: Pominul se (zástup) smyslem. Rozuměje totiž výrazem ***οἱ παῤ αὐτοῦ*** (hoi par autú) nikoli příbuzných neb stoupenců Kristových, nýbrž ty, `kteří byli u něho` (die bei ihm) tj. učeníky Páně a fariseje, a překládaje slovo ***κρατῆσαι*** (kratésai) nikoli výrazem `chopiti`, nýbrž `zadržeti` (abzuhalten) a slovo ***ἐξέοτη*** nikoli výrazem `pominul se smyslem`, nýbrž `užasl` (sie ist ganz ausser sich), vztahuje ono místo nikoli na Krista, nýbrž na zástup venku do domu se tlačící, v tomto smyslu: Když zástup se tlačil na Krista, někteří z těch, kteří byli u něho (učeníci a fariseové) vyšli ven k zástupu, jedni z té, jiní z jiné pohnutky, aby ho zadrželi, uklidnili; i řekli mezi sebou, že lid žasne, úžasem tak si počíná, jako by se pominul smyslem. Překlad a výklad ten připouští sice text řecký sám o sobě, za správný však uznati ho nemůžeme; neboť ať o jiném pomlčíme, nezdá se býti pravdě podobno, že by byl

sv. Marek zahrnul slovy ***οἱ παῤ αὐτοῦ*** učeníky Páně i s fariseji; a myslil-li při slovech těch pouze na fariseje neb zákoníky, nezdá se, že by je byl označil dříve (ve v. 21). neurčitým výrazem ***οἱ παῤ αὐτοῦ***, a potom teprve (ve v. 22.) výrazem ***οἱ γραμματεῖς*** (grammateis = zákonici).

22–30. Viz Mat. 12, 22–32; Luk. 11, 14–23. Událost tato nestala se hned po předešlé, nýbrž nejspíše až ve třetím roce veřejného života Páně, nějaký čas po slavnosti Stánků. 31–35. Viz Mat. 12, 46–50; Luk. 8, 19–21.

KAPITOLA 4.

Pán Ježíš učí v podobenstvích o království Božím, v. 1–34.

1 A opět počal učiti u moře; i shromáždil se k němu zástup veliký, takže vstoupiv na loď, seděl (v ní) na moři, a veškeren lid byl u moře na zemi. **2** I učil je mnohým věcem v podobenstvích a pravil jim ve svém učení: **3** „Slyšte: Hle, vyšel rozsévač, aby rozséval. **4** A když rozséval, některé (zrno) padlo vedle cesty, i přiletěli ptáci a sezobali je. **5** A jiné padlo na místo skalnaté, kde nemělo mnoho země, a vzešlo hned, poněvadž nemělo hluboké země; **6** ale když vyšlo slunce, uvadlo, a poněvadž nemělo kořene, uschlo. **7** A jiné padlo do trní, i vzrostlo trní a udusilo je, a nevydalo užitku. **8** A jiné padlo v zemi dobrou a vydalo plod, který vzešel i rostl, a přinášelo na třicet, i na šedesát i na sto (zrn).“ **9** I řekl: „Kdo má uši k slyšení, slyš.“

10 A když byl sám, otázalo se ho jeho okolí i se dvanácti na to podobenství. **11** I řekl jim: „Vám jest dáno poznati tajemství království Božího, oněm však, kteří jsou vně, podává se všecko v podobenstvích, **12** aby hledíce se dívali a neviděli a poslouchajíce slyšeli a nerozuměli, by snad se neobrátili a neodpustily se jim hříchy.“ **13** I řekl jim: „Nerozumíte podobenství tomu? I kterak poznáte podobenství všecka? **14** Rozsévač rozsévá slovo. **15** Těmi pak, kteří (jsou) vedle cesty, rozumějí se ti, kde slovo se rozsévá, a když je uslyší, ihned satan přichází a odnímá slovo, které bylo zaseto do srdce jejich. **16** A podobně těmi, kteří

se rozsévají na místa skalnatá, rozumějí se ti, kteří, když uslyší slovo, přijímají je hned s radostí, [17] ale nemají v sobě kořene, nýbrž jsou chvilkoví; potom, když nastane soužení neb pronásledování pro to slovo, ihned se pohoršují. [18] A jsou jiní, kteří se rozsívají mezi trní; to jsou ti, kteří slyší slovo, [19] ale starosti tohoto světa a klam bohatství a žádosti jiných věcí vcházejíce udušují slovo a stává se neplodným. [20] A těmi, kteří byli zaseti v zemi dobrou, rozumějí se ti, kteří slyší slovo a je přijímají i plod přinášejí, jeden třicet, jiný šedesát, jiný sto.“

[21] I řekl jim: „Zdali přinášejí svíci, aby ji postavili pod kbelík neb pod postel? Ne-liž, aby ji postavili na svícen? [22] Neboť není nic skrytého, co by nemělo býti zjeveno, aniž co dělo se tajného, leč aby přišlo najevo. [23] Má-li kdo uši k slyšení, slyš.“ [24] I řekl jim: „Uvažte, co slyšíte. Jakou měrou měříte, takovou měrou bude měřeno vám, ano bude vám přidáno. [25] Neboť kdo má, tomu bude dáno, a kdo nemá, od toho bude odňato i to, co má.“

[26] Také řekl: „Tak děje se v království Božím, jako když člověk uvrhne símě do země; [27] i spí a vstává v noci a ve dne, a símě vzchází a vzrůstá, – on sám neví, jak. [28] Neboť země sama od sebe plodí nejprve bylinu, potom klas, nato plné zrno v klase. [29] Když však plod to dopustí, ihned přičíní srp, neboť nastala žeň.“

[30] Také řekl: „K čemu přirovnáme království Boží, aneb v kterém podobenství máme je představiti? [31] (Jest) jako zrno hořčičné, které, když se zaseje do země, – menší jest než všecka semena, jež jsou na zemi, [32] ale když se zaseje, – vzrůstá a stává se větším než všecky byliny, a pouští ratolesti veliké, takže ptáci nebeští mohou bydleli pod stínem jeho.“

[33] A mnoha takovými podobenstvími mluvil jim slovo, jak mohli slyšeti; [34] bez podobenství nemluvil jim, soukromě však vykládal učeníkům svým všecko.

c) Od **4, 1–6, 29.** evangelista ukazuje, kterak Pán Ježíš připravoval apoštoly na první poslání: že totiž různými podobenstvími poučoval je veřejně i soukromě o povaze království messiášského, novými zázraky je utvrzoval ve víře a připustiv, aby byl od Nazaretánův odmítnut, připravil je na odpor, na který narazí též oni, konajíce úkol svůj (4, 1–6, 6), a sděluje, kterak potom Pán Ježíš uděliv apoštolům moc divy činiti, je dva a dva kázat rozeslal, a kterak oni konajíce ve jménu jeho zázraky, takovou měrou rozhlásili jméno jeho, že pohnul se ve svědomí i Herodes (Antipa), jenž nedlouho před tím dal usmrtiti Jana Křtitele (6, 7–6, 29).

1–9. Viz Mat. 13, 1–9; Luk. 8, 4–8. 10–12. Viz Mat. 13, 10–17; Luk. 8, 9–10. – `Okolí jeho` (doslovně: ti, kteří byli kolem něho) `i se dvanácti`. Tak dle textu řeckého. Okolím jeho rozuměti jest učeníky jeho v širším smyslu, jeho stoupence ho provázející, nikoli 72 učeníky, neboť ty vyvolil si Pán Ježíš až později (Luk. 10.). Vulgáta nepřekládá dosti přesně majíc: „interrogaverunt eum hi, qui cum eo erant duodecim“ = otázalo se ho, těch dvanáct, kteří byli s nim.

12. Účelem tedy, za kterým Pán Ježíš tehdy u jezera Genezaretského učil v podobenstvích a zahalil tak jaksi pravdy věčné, bylo potrestat nevěru těch, kteří mu stále upírali víru, a zabrániti, aby zlovolníci učení jeho nezneužili a lidé nevnímaví ho neznesvětili. Sv. Matouš (13, 13) uvádí slova ta jako příčinu, pro kterou Pán Ježíš učil tehdy v podobenstvích. Vyjádřilť zajisté Pán Ježíš oboje, i že nevěra a nevnímavost oněch posluchačů byla příčinou, proč tehdy užil podobenství, i že potrestat nevěru a nevnímavost tu bylo účelem, za kterým jich užil. Rozumí se samo sebou, že řečeným způsobem vyučovacím nebyla nikomu odňata možnost učení jeho porozuměti a se polepšili; spíše byla jím podněcována snaha, přemýšlet o smyslu podobenství aneb poptati se na jejich smysl, jakož učinili apoštolé. Praví-li tedy (narážeje na Is. 6, 9), že tak činí, `aby se neobrátili a neodpustily se jim hříchy`, nemíní tím říci, že by byl proto mluvil v podobenstvích, aby lidé neporozuměli jim a se neobrátili (to příčí se jeho svatosti a dobrotě i milosrdenství), nýbrž že ti, kteří mu víru upírají a se zatvrzují, sami nepřímo chtějí, aby učení jeho neporozuměli a se neobrátili, proto totiž, poněvadž účinky ty jsou nerozlučně spojeny s jejich nevěrou a zatvrzelostí.

14–20. Viz Mat. 13, 18–23.

14. totiž `slovo` Boží.

18. tj. semenem padlým mezi trní rozumějí se ti, kteří sice slovo Boží slyší, ale pečováním o věci toho světa udušují v sobě působivost jeho, takže nepřináší u nich užitku.

21–25. Viz Luk. 8. 16–18. Ve v. 21. poučuje Pán Ježíš, že nemají skrývati u sebe těch naučení, která jim dává, nýbrž že mají oznanovati je jiným toho hodným, podobně jako světlo nerozsvěcuje se k tomu, aby se ukrylo, nýbrž aby svítilo jiným. Vyzvání to odůvodňuje ve v. 22. příslovím „není nic skrytého“ atd., kterým učí, že Bůh nic nečiní a tedy ani pravd svých skrze něho (Krista Pána) jim nezjevuje, aby zůstaly ve skrytě, nýbrž aby přišly na jevo a sloužily k jeho slávě a ku prospěchu lidí. Ovšem mají-li učení jeho kázati jiným, musí sami je dobře znáti, a proto vyzývá je ve v. 23., aby uvážili dobře, jak důležité jsou ty pravdy, které od něho slyší, a hleděli proto zjednati si náležité porozumění jim. Aby pak tím spíše poslechli vyzvání jeho, slibuje jim průpovědí příslovečnou (kterou měrou měříte atd.), že tím většího porozumění zjeveným pravdám se jim dostane, čím více se přičiní, aby do nich vnikli; že však by se zatemnilo i to poznání, které mají, kdyby takového přičinění u nich nebylo. – Slova v. 21. řekl Pán Ježíš také v řeči horské (Mat. 5, 15), slova v. 22. také tehdy, když je po prvé rozesílal (Mat. 10, 26).

25. Viz Mat. 13, 12. Luk. 8, 18

20–29. Podobenství toto zaznamenal pouze sv. Marek. Jím Pán Ježíš učí, že jako rolník zasev símě odchází (a jinak se zabývá), símě pak samo silou od Boha mu danou roste a přináší užitek bez dalšího přičinění rozsevačova, tak i on (Kristus), až založí církev, odejde, církev pak že silou od něho jí danou bude růsti a užitek přinášeti, až na konci světa zase přijde a užitek vezme do království nebeského.

31–32. Viz Mat. 13, 31–32.

33–34. Viz Mat. 13, 34–35.

Utišení bouře, v. 35–40.

35 I řekl jim v onen den, když nastal večer: „Přeplavme se na druhou stranu.“ **36** A nechavše lid, vzali ho tak, jak byl na lodi; a jiné lodi provázely ho. **37** I nastala veliká vichřice, a vlny vnikaly do lodi, takže loď se již naplňovala. **38** On však spal v zadní části lodi na podušce; i vzbudili ho a řekli jemu: „Mistře, není tobě nic do toho, že

hyneme?“ [39] I vstav přísně přikázal větru a řekl moři: „Buď ticho a upokoj se.“ A přestal vítr a nastalo ticho veliké. [40] A řekl jim: „Proč se bojíte? Což ještě nemáte víry?“ I pojala je bázeň veliká a pravili druh k druhu: „Kdo asi jest tento, že i vítr a moře ho poslouchají?“

35–40. Viz Mat. 8, 23–27. Luk. 8, 22–25. 37. `tak jak byl na lodi` tj. beze vší přípravy; ihned vykonali Kristův rozkaz. – Zázrak tento učinil Pán Ježíš, aby ukázal apoštolům, že jest pánem přírody, a že mohou i mají ve všech bouřích a nebezpečenstvích života v něho důvěřovati. S lodičkou bouří zmítanou, od Krista však zachráněnou, srovnávají již od pradávna církev, která přes 19. století různými bouřemi prudkými byla napadána a zmítána, ale od Krista vždy a stále zachovávána jest.

KAPITOLA 5.

Uzdravení posedlého v krajině Gerasenské, v. 5, 1–20.

[1] I přišli na druhou stranu do krajiny Gerasenské. [2] A jak vyšel z lodi, ihned potkal se s ním (vyšed) z hrobu člověk, který byl posedlý duchem nečistým. [3] Ten obýval v hrobech a již ani řetězy nemohl nikdo svázati jej; [4] neboť často byv spoután okovy a řetězy, přetrhal řetězy a rozlámal okovy, a nikdo nemohl jej zkrotiti. [5] A byl stále, dnem i noci v hrobech a na horách křiče a bije se kamením. [6] Spatřiv však Ježíše zdaleka, přiběhl a poklonil se mu, [7] a vykřiknuv hlasem velikým pravil: „Co jest ti do mne, Ježíši, Synu Boha nejvyššího? Zapřísahám tě pro Boha, netrap mě.“ [8] Řekl mu totiž: „Vyjdi z toho člověka, duchu nečistý.“ [9] I otázal se ho: „Jak se jmenuješ?“ A on řekl jemu: „Jmenuji se pluk, neboť mnoho jest nás.“ [10] A prosil ho velice, aby jich nevyháněl z té krajiny. [11] Bylo pak tam u hory veliké stádo vepřů pasouc se. [12] I prosili ho duchové řkouce: „Pošli nás do vepřů, ať vejdeme do nich.“ [13] A povolil jim to. I vyšli duchové nečistí a vešli do vepřův; a tu hnalo se stádo srázem do moře; bylo jich as dva tisíce – a utonuli v moři. [14] Ti

pak, kteří je pásli, utekli a ohlásili to po městě i po venkově. I vyšli (lidé), aby viděli, co se stalo; [15] a přišedše k Ježíšovi, spatřili toho, jenž býval posedlý, an sedí, jest oblečen a má rozum zdravý; i báli se; [16] ti pak, kteří to byli viděli, vypravovali jim, jak se to událo posedlému; též o vepřích. [17] I počali ho prositi, aby odešel z končin jejich. [18] A když vstupoval na loď, prosil ho ten, jenž býval posedlý, aby směl jíti s ním. [19] Ale nedovolil mu, nýbrž řekl jemu: „Jdi do domu svého ke svojim a zvěstuj jim, jak veliké věci učinil ti Pán, a jak slitoval se nad tebou.“ [20] I odešel a počal hlásati v Desítiměstí, jak veliké věci učinil mu Ježíš. A všichni se divili.

1–20. viz Mat. 8, 28–34.

2. Dle Mat. 8, 28. setkali se s Pánem Ježíšem dva posedí; Marek však a Lukáš mluví pouze o jednom, nepochybně proto, že se na něm jevila posedlost způsobem zvláště patrným, a že proto evangelisté ti chtěli svým čtenářům, kteří sestávajíce po většině z obrácených pohanů, neměli pevného přesvědčení o tom, že by jací posedlí byli, ukázati na případě zvláště patrném, že posedlost duchem zlým jest možná a s dopuštěním Božím vskutku někdy se vyskýtá.

5. Co jest ti do mne. Do slova: Co mně a tobě.

9. Ptal se tak nikoli posedlého, jakoby ho tím chtěl přivésti k sebevědomí nýbrž zlého ducha, a to nikoli, že by jednotliví duchové zlí měli vlastní jména neb pod jistými jmény přicházeli ve známost, nýbrž že chtěl duchy vyzvati, aby sami v odpovědi své ukázali na veliký počet svůj a tím i na příčinu oné zuřivosti a síly zvláštní, kterou jevil onen člověk posedlý.

Uzdravení ženy krvotoké a vzkříšení dcery Jairovy, 5, 21–43.

[21] A když se Ježíš přepravil na lodi opět na druhou stranu, sešel se k němu zástup veliký a byl u moře. [22] I přišel k němu jeden z představených synagogy, jménem Jair, a spatřiv jej, padl k nohám jeho [23] a prosil ho snažně řka: „Dcera má skonává; pojď, vlož na ni ruku, aby se uzdravila a byla živa.“ [24] I odešel s nim, a zástup veliký šel za ním; i tísnili ho. [25] A tu žena jedna, která měla krvotok dvanáct rokův [26] a

mnoho vytrpěla od mnoha lékařův a vynaložila všechen statek, aniž se jí prospělo, nýbrž spíše pohoršilo, [27] uslyševši o Ježíšovi, přišla v zástupu od zadu a dotkla se roucha jeho, [28] neboť řekla: „Dotknu-li se jen roucha jeho, budu uzdravena.“ [29] A hned vyschl tok krve její, a pocítila na těle, že jest uzdravena od neduhu svého. [30] Ale Ježíš poznav ihned sám v sobě, jaká moc z něho vyšla, obrátil se v zástupu a pravil: „Kdo se dotkl roucha mého?“ [31] I řekli mu jeho učeníci: „Vidíš, že zástup tlačí se na tebe, a pravíš: ‚Kdo se mě dotkl?‘“ [32] Ale on hleděl kolem, aby spatřil tu, která to učinila. [33] Žena pak vědouc, co se jí událo, s bázní a třesením přistoupila a padši před ním, pověděla mu plnou pravdu. [34] A on řekl: „Dcero, víra tvá tě uzdravila, jdi v pokoji a buď zdráva od neduhu svého.“ [35] Když ještě mluvil, přišli od představeného synagogy a řekli: „Dcera tvá zemřela; proč ještě obtěžuješ Mistra?“ [36] Ježíš však uslyšev ta slova, pravil k představenému synagogy: „Neboj se, toliko věř.“ [37] A nenechal nikoho jíti za sebou leč Petra, Jakuba a jeho bratra Jana. [38] I přišli do domu představeného synagogy, a tu postřehl hluk a lidi, kteří plakali a kvíleli velice, [39] a vešed řekl jim: „Proč hlučíte a pláčete? Dívka nezemřela, nýbrž spí.“ [40] I posmívali se mu. On však vypustiv všecky, pojal dívčina otce i matku a ty, kteří byli s ním a vešel tam, kde dívka ležela. [41] A vzav dívku za ruku, řekl jí: „Talítha, kúmi,“ to jest v překladě: „Dívko, (tobě pravím), vstaň.“ [42] A hned vstala dívka a chodila; byloť jí dvanáct roků. I žasli a divili se velice. [43] A přikázal jim přísně, aby nikdo o tom nezvěděl; a řekl, aby jí dali jísti.

22–43. Mat. 9, 18–66. Luk. 8, 41–56. Jako Marek, tak i Lukáš klade tyto děje (o dceři Jairově a ženě krvotoké) za děj předchozí. Sv. Matouš však podav zprávu o gerasenských posedlých, vyličuje nejprve povolání Matouše a tu odpověď, kterou Pán Ježíš dal fariseům a učeníkům Janovým k jejich otázce o postech soukromých, a potom teprve vypravuje o Jairovi a ženě krvotoké, připojiv vypravování to k řečené odpovědi Kristově slovy: „Když k nim `toto` mluvil“ Poněvadž však dle Marka (2, 14–22) a dle Lukáše (5, 27–39) Pán Ježíš

dříve povolal Matouše než uzdravil posedlé gerasenské a vzkřísil dceru Jairovu, jest na jevě, že buď Matouš neb Marek a Lukáš nepodávají děje ty v tom postupu, ve kterém se udály. Kdo z nich uchýlil se od postupu toho, nelze říci s určitostí; poněvadž však Matouš, jak již řečeno, uchýlil se vzhledem k účelu svému častěji od postupu časového či chronologického, jest pravděpodobno, že to učinil take při dějích právě řečených, a že tedy děje ty udály se po sobě v tom postupu, ve kterém je podávají Marek a Lukáš. Tomu-li tak, nepochází náměstka toto ve větě „když toto mluvil“ (Mat. 9, 18), od Matouše samého, nýbrž buď od řeckého překladatele jeho neb od některého z prvních opisovatelů.

21–24. viz Mat. 9, 18–19.

25. Dle podvrženého evangelia Nikodémova žena ta jmenovala se Veronika pocházela z města Paneas, později Caesarea Filipova zvaného.

27. Přišla od zadu z ostýchavosti a z obavy, aby nebyl jí přístup zabráněn, neboť podle zákona (3. Mojž. 15, 25) byla za leviticky nečistou pokládána žena, která trpěla krvotokem.

30. tj. hned věděl svojí vševědoucností, že božská moc jeho působila vně, totiž uzdravení oné ženy. Chtěje však, aby žena nemyslila, že byla uzdravena bez jeho vědomí, jakož i aby vyznala víru svou veřejně jiným za příklad, a aby i zázrak jeho vyšel na jevo k utvrzení víry a důvěry Jairovy, obrátil se a tázal se, kdo se ho dotkl, totiž úmyslně. – „obrátil se v zástupu“, tak dle textu řeckého; dle Vulgáty bylo by „obrátil se k zástupu“.

31. Apoštolé pravili to s udivením; neboť nevědouce, co se stalo, nemohli pochopiti Kristovu otázku, ježto v tlačenici mohli se ho dotknouti a zajisté dotkli mnozí nahodile.

34. Ženině víře přičítá (podobně jako i v jiných případech) to, co sám učinil svojí všemohoucností, a to proto, poněvadž víra byla podmínkou, pod kterou ji uzdravil zázračně, a poněvadž chtěl také jiné, jmenovitě i Jaira, k víře povzbuditi neb v ni utvrditi.

35–43. viz Mat. 9, 23–26.

43. Prozatím (pokud by Ježíš se nevzdálil) měli mlčeti o tom, aby lidu slyše o tom, nepoddal se nepravým nadějím ve vykupitele časného a nezpůsobil nějakých nepokojů v úmyslu učiniti jej králem. Ovšem na dlouho nedal se zázrak zamlčeti již proto, poněvadž bylo upuštěno od pohřbu.

KAPITOLA 6.

Pán Ježíš v Nazaretě, v. 1–6.

[1] A vyšed odtud, odebral se do své otčiny, a učeníci jeho šli za ním. [2] Když pak nastala sobota, počal učiti v synagoze, a mnozí slyšíce ho, žasli nad učením jeho a pravili: „Odkud má tento všecky ty věci? A jaká to moudrost, která mu jest dána, a takové divy, které se dějí rukama jeho? [3] Není-liž to tesař, syn Marie a bratr Jakubův a Josefův a Judův a Šimonův? A nejsou li také sestry jeho zde u nás?“ I horšili se nad ním. [4] Ježíš pak řekl jim: „Není prorok bez úcty, leč ve své otčině a ve svém příbuzenstvu a ve svém domě.“ [5] A nemohl tam učiniti žádného divu, leč že uzdravil několik nemocných, vloživ na ně ruce své. [6] I divil se jejich nevěře. A obcházel okolní vesnice uče.

6, 1–6. viz Mat. 13, 54–58.

4. Výrok tento jest příslovím, kterým se vyjadřuje pravda zkušeností stvrzená, že prorok nikde nebývá v takové nevážnosti, v jaké bývá u svých rodákův a u těch, s nimiž žil v poměru přátelském před svým vystoupením jako prorok; nijak tedy nedotýká se osob určitých; zejména není jimi vyslovena stížnost také do příbuzných, a jestli přece, rozhodně ne stížnost do všech příbuzných.

5. Nemohl učiniti leč jen několik divů na nemocných, a to nikoli proto, že by se mu nedostávalo k tomu moci, nýbrž že po vůli Boží neměl je konati na těch, kteří toho nebyli hodni. Nazaretští však ukázali se nehodnými svojí nevěrou.

První rozeslání apoštolů, v. 7–13.

[7] I povolal k sobě dvanáct (apoštolů) a počal je vysílati po dvou; i dal jim moc nad duchy nečistými [8] a přikázal jim, aby nebrali na cestu ničeho, leč toliko hůl; ne mošny, ne chleba, ani peněz do opasku, [9] aby však si obuli sandály, ale neoblékali dvou sukní. [10] A řekl jim: „Kdekoli

vejdete do domu, tam zůstávejte, dokavad nevyjdete odtamtud. [11] A kdo vás nepřijmou ani vás neposlechnou, odtud vycházejíce, setřeste prach s nohou svých na svědectví jim.“ [12] I vyšli a kázali, aby činili pokání; [13] také vymítali mnoho duchů zlých a mazali olejem mnoho nemocných a uzdravovali je.

7–12. Viz Mat. 10, 1–15; Luk. 9, 1–6.

8. viz Mat. 10, 9–10. Sandály byly podešvy, které se přivazovaly řemínky k nohám.

10. viz Mat. 10, 11.

11. t j. v domě tom zůstávejte, dokavad z města toho nevyjdete. Viz Mat. 10, 11.

13. `Mazali olejem`; mazání to nebylo ani svátostným, jako jest poslední pomazání nemocných, ani obyčejným prostředkem uzdravovacím, nýbrž bylo znamením uzdravovací moci, která byla apoštolům udělena, a spolu předobrazem svátosti posledního pomazání.

Herodovo mínění o Kristu Pánu. Smrt Jana Křtitele, v. 14–29.

[14] I uslyšel (o tom) král Herodes (neboť proslulým stalo se jméno jeho) a řekl: „Jan Křtitel vstal z mrtvých, a proto moc divotvorná působí v něm.“ [15] Jiní však pravili: „Eliáš je to.“ A jiní říkali: „Jest to prorok jako jeden z proroků.“ [16] Uslyšev to Herodes pravil: „Jan, jehož jsem dal stíti, ten vstal z mrtvých.“

[17] Herodes ten totiž dal Jana zajmouti a vsaditi do vězení pro Herodiadu, manželku bratra svého Filipa, že ji pojal za manželku. [18] Neboť Jan říkával Herodovi: „Není dovoleno tobě míti manželku bratra tvého.“ [19] Herodias pak nevražila na něho a chtěla ho zabíti a nemohla, [20] neboť Herodes bál se Jana, věda, že to jest muž spravedlivý a svatý; i chránil ho a mnoho činil vyslechnuv jej a rád ho poslouchal. [21] Přišel však den příhodný: Herodes učinil v den svých narozenin hostinu svým velmožům a tisícníkům i předním mužům galilejským. [22] Když pak

(tam) vešla dcera právě té Herodiady a tančila a se zalíbila Herodovi i těm, kteří s ním stolovali, král řekl dívce: „Požádej mě, zač chceš, a dám tobě.“ [23] A přisáhl jí: „Začkoli požádáš, dám tobě, byť to byla polovice mého království.“ [24] Ona pak vyšla a řekla matce své: „Zač mám žádati?“ A ta řekla: „Za hlavu Jana Křtitele.“ [25] I vrátila se s chvatem ke králi a prosila ho řkouc: „Chci, abys mi dal ihned na míse hlavu Jana Křtitele.“ [26] I zarmoutil se král; pro přísahu svoji však a pro spoluhodovníky nechtěl ji oslyšeti, [27] ale poslav hned kata, rozkázal přinésti hlavu jeho. I sťal jej v žaláři [28] a přinesl hlavu jeho na míse a dal ji dívce, a dívka dala ji matce své. [29] Uslyševše to učeníci jeho, přišli a vzali tělo jeho a pochovali je v hrobě.

14–16. viz Mat. 14, 1–2. Luk. 9, 7–9. Heroda nazývá králem, ač byl pouze tetrarchou, poněvadž panovníci východní pod tím jménem v Římě vystupovali, a nepochybně i proto, že lid jej králem nazýval.

14. Jméno jeho, totiž Krista Ježíše, jehož jménem apoštolé zázračně uzdravovali.

15. jako jeden z proroků, tj. jako jiní proroci (doby staré).

17–19. viz Mat. 14, 3–12.

21. tisícník = velitel jednoho tisíce mužů; na tomto místě však znamená vyššího důstojníka vůbec.

d. Od **6, 29–9, 3**. vyličuje, kterak Pán Ježíš novými zázraky a dalším poučováním utvrzoval apoštoly ve víře a vůbec svou božskou přirozenost projevoval; sděluje totiž:

α) kterak božskou moc i přirozenost svou projevoval tu zázračným nasycením zástupů, tam jinými divy (6, 32, 56).

Návrat apoštolův a nasycení pěti tisíc mužův, v, 30–46.

[30] I sešli se apoštolé k Ježíšovi a pověděli mu všecko, co činili a čemu učili. [31] On pak řekl jim: „Pojďte v soukromí na místo osamělé a odpočiňte si trochu.“ Bylo totiž mnoho těch, kteří přicházeli a odcházeli, a oni neměli ani kdy se najísti. [32] I vstoupili na loď a odebrali

se na místo osamělé v soukromí. [33] Ale (lidé) viděli je odcházeti a mnozí poznali (to); i sběhli se tam pěšky ze všech měst a přišli dříve než oni. [34] A Ježíš vyšed uzřel zástup veliký a pojal lítost nad nimi, že byli jako ovce bez pastýře, a počal je učiti mnohým věcem. [35] A když již den se nachýlil, učeníci jeho přistoupivše řekli jemu: „Osamělé jest místo toto, a den již se naklonil; [36] rozpusť je, ať odejdou do okolních dvorců a vesnic a nakoupí si pokrmů k jídlu.“ [37] On však odpověděl jim: „Dejte vy jim jísti.“ I řekli mu: „Máme-liž odejíti a koupiti za dvě stě denárů chlebův a dáti jim jísti?“ [38] A on řekl jim: „Kolik chlebů máte? Jděte a vizte.“ A když zvěděli, řekli: „Pět, a dvě ryby.“ [39] I přikázal jim, aby rozsadili všecky po skupinách na zelenou trávu. [40] I posadili se v řadách po stu a po padesáti. [41] A vzav pět chlebů i dvě ryby, pohleděl k nebi a požehnav rozlámal chleby a dával učeníkům svým, aby je kladli před ně; také dvě ryby rozdělil mezi všecky. [42] I jedli všichni a nasytili se. [43] A sebrali zbytky, dvanáct košů plných kousků, i z ryb. [44] Bylo pak těch, kteří jedli, pět tisíc mužů. [45] A hned přinutil učeníky své, aby vstoupili na lodičku a plavili se napřed na druhou stranu k Betsaidě, až by rozpustil zástup. [46] A rozpustiv je, odešel na horu se pomodlit.

30–32. Bylyť tehdy již na blízku židovské velikonoce (třetí za veřejného života Kristova), a zástupové ubírali se již do Jerusalema na svátky. A z těch mnozí uslyševše, že Ježíš Jest v Kafarnaum, zacházeli si k němu, aby ho viděli a slyšeli, a to v takovém množství a tak často jedni po druhých, že Ježíš ani apoštolé, kteří se právě vrátili z prvního svého poslání a unaveni byli, neměli ani času najísti se. Proto Pán Ježíš chtěje i dáti apoštolům alespoň nějakou chvíli k odpočinku i vyhnouti se Herodovi (Luk. 9, 9–10), přeplavil se s nimi na místo osamělé či neobydlené nedaleko Betsaidy juliady.

32–46. viz Mat. 14, 13–21. též Luk. 9, 10–17. Jan. 6, 1–13.

33. `poznali to`, totiž ze směru, kterým se loď brala, poznali, kam se Ježíš a apoštolé plavili.

Ježíš kráčí po jezeru, potom uzdravuje různé nemocné, v. 47–56.

[47] A když nastal večer, byla loď uprostřed moře, a on sám na zemi. [48] I viděl je, ani se plaví s těžkostí, (neboť vítr jim byl protivný), a při čtvrté hlídce noční přišel k nim jda po moři a chtěl je minouti, [49] Ale oni spatřivše ho, an jde po moři, domnívali se, že to jest strašidlo, i vykřikli, [50] neboť všichni ho viděli a poděsili se. A hned promluvil k nim a řekl jim: „Buďte dobré mysli, já jsem to, nebojte se.“ [51] I vstoupil k nim na loď, a vítr se utišil. I děsili se a žasli u sebe přenáramně, [52] neboť nepovážili o chlebích; byloť srdce jejich zaslepeno. [53] A přeplavivše se přišli do země Genezaretské a přistáli. [54] A když vyšli z lodi, (lidé) ho poznali; [55] i proběhli celou tu krajinu a počali na ložích nositi chorobné tam, kde slyšeli, že jest. [56] A kde vcházel do vesnic neb do měst neb dvorců, kladli nemocné na ulice a prosili ho, aby směli dotknouti se alespoň třepení roucha jeho; a všichni, kteří se ho dotkli, byli uzdraveni.

47–56. viz Mat. 14, 24–36. Jan. 6, 16–21.

47. `uprostřed moře` jest zde míněno v smyslu širším a znamená pouze „v moři“ či „v jezeru“, nehledíc k tomu, jak daleko byli od břehu.

48. `Chtěl je minouti`, tj. šel tak po moři, že, kdyby byl v témž směru šel dále, byl by je minul, takže těm, kdo ho pozorovali, se zdálo, že je chce minouti. Pán Ježíš učinil to, jednak aby ukázal svoji moc nad živly a přírodou vůbec, jednak aby zkusil a utvrdil jejich víru.

52. tj. nepovážili náležitě ze zázračného nasycení pěti tisíc mužů, že Pán Ježíš má moc božskou a jako Pán přírody může právě tak snadno choditi po vodě a účinně přikazovali větru i moři, jak mohl pěti chleby a dvěma rybami nasytiti veliký zástup lidí.

KAPITOLA 7.

Pán Ježíš kárá převrácené stanovy zákoníkův a fariseů, 7, 1–23.

[1] I sešli se k němu fariseové a někteří ze zákoníků přišedše z Jerusalema. [2] A když uzřeli některé z učeníků jeho, ani jedí chleby rukama poskvrněnýma, to jest neumytýma, haněli je. [3] Fariseové totiž, a židé vůbec, nejedí, leč si umyjí častěji ruce držíce se podání starších; [4] a když přijdou z trhu, nejedí, leč se dříve vykoupají. A jest mnoho jiných věcí, které byly jim podány, aby je zachovávali: umývání koflíků a džbánův i měděnic a loží. [5] I tázali se ho fariseové a zákoníci: „Proč učeníci tvoji nezachovávají podání starších, ale jedí chléb rukama poskvrněnýma?“ [6] On však řekl jim: „Dobře prorokoval Isaiáš o vás pokrytcích, jak psáno jest: ‚Lid tento ctí mě ústy, ale srdce jejich daleko jest ode mne! [7] Nadarmo však mě ctí, učíce naukám, stanovám lidským.‘ [8] Neboť opustivše přikázání Boží, držíte se podání lidského, umývání džbánův a koflíkův; a mnoho jiných věcí podobných těmto činíte.“ [9] I řekl jim: „Pěkně rušíte přikázání Boží, abyste zachovali podání svoje. [10] Neboť Mojžíš pravil: ‚Cti otce svého a matku svou‘ a ‚Kdo zlořečí otci neb matce, ať umře.‘ [11] Vy však pravíte: ‚Řekne-li kdo otci neb matce: Korban, to jest, darem jest to, z čeho bys mohl míti ode mne prospěch‘– [12] a již nedopouštíte mu, aby co činil pro otce svého neb matku svou, [13] rušíce slovo Boží podáním svým, jemuž jste učili; a podobných věcí takových činíte mnoho.“

[14] A svolav k sobě opět zástup, pravil jim: „Poslyšte mě všichni a rozumějte. [15] Nic nevchází zvenčí do člověka, co by jej mohlo poskvrniti, ale to, co vychází z člověka, to jest, co poskvrňuje člověka. [16] Má-li kdo uši k slyšení, slyš.“

[17] A když vešel do domu od zástupu, tázali se ho učeníci jeho o té průpovědi. [18] I řekl jim: „Tak jste i vy nechápaví? Nenahlížíte, že žádná věc, která zvenčí vchází do člověka, nemůže ho poskvrniti [19] poněvadž nevchází do jeho srdce, nýbrž do břicha jde a vychází do stoky, vyčisťujíc všeliké pokrmy?“ [20] Pravil pak: „Co z člověka vychází, to poskvrňuje člověka. [21] Neboť z nitra, ze srdce lidského, vycházejí zlé myšlenky, cizoložství, smilství, vraždy, [22] krádeže, lakomství, nešlechetnosti, lesť, nestydatosti, oko zlé, rouhání, pýcha, pošetilost. [23] Všecky tyto věci zlé vycházejí z nitra a poskvrňují člověka.“

β) Od **7, 1–8, 30.** poučuje, kterak Pán Ježíš vyvrátiv nemístnou výtku fariseů, že apoštolé jedí rukama neumytýma, a učiniv nové zázraky, varoval apoštoly před nepravými zásadami farisejskými a přivedl je, zejména Petra, znenáhla k tomu, že jasně poznali i vyznali jeho důstojnost.

7, 1–13. viz Mat. 15, 1–9.

4. Dle 3. Mojž. 15, 11. poskvrnil se leviticky či v příčině bohoslužebné ten kdo se dotkl osoby neb věci leviticky nečisté. Aby se očistil, měl si umýti ruce. Poněvadž však takové poskvrnění mohl si přivoditi israelita nahodile a nevědomky, umývali si ruce i před jídlem, aby, byli-li snad poskvrněni, neposkvrnili také pokrmů, i po jídle, aby očistili se, jestliže snad při jídle dotkli se pokrmu nečistého a tím se leviticky poskvrnili. S počátku činili to samovolně, později však bylo to od zákoníků přísně přikazováno.

10. Viz 2. Mojž. 20, 12. (5. Mojž. 5, 16; Efes. 6, 2). – 2. Mojž. 21, 17. (3. Mojž. 20, 9; Přísl. 20, 20).

11. Věta „Řekne-li k d o… ode mne prospěch“ není dokončena. Doplniti jest závěrek as takto: Řekne-li kdo otci neb matce: „Korban…“, `není povinen ctíti` (podporovati) `otce svého neb matku svou`.

7, 14, 23. viz Mat. 15, 10–20. (v. 15. viz Mat. 15, 11; v. 18–23. Mat. 1 17–20.).

Uzdravení dívky kananejské a hluchoněmého, 7, 24–37.

[24] A vstav, odtud odešel do končin tyrských a sidonských; a vešed do domu, nechtěl, aby se kdo o tom dověděl. Ale nemohl se utajiti; [25] neboť hned jak o něm uslyšela jedna žena, jejíž dcera měla ducha nečistého, vešla a padla k nohám jeho. [26] Byla to žena pohanka, rodem Syrofeničanka; i prosila ho, aby vyvrhl ducha zlého z dcery její. [27] A on jí řekl: „Nechej, ať prve nasytí se dítky; neboť není dobře bráti chléb dítkám a házeti jej psíkům.“ 28 Ale ona odpověděla: „Ovšem, Pane, neboť i psíci pod stolem jedí z drobtů dítek.“ [29] Tu řekl jí: ‚Pro tuto řeč jdi; duch zlý vyšel z dcery tvé.“ [30] I odešla do svého domu a nalezla, že dívka leží na loži, a že duch zlý vyšel. [31] A vyšed zase z končin tyrských, přišel skrze Sidon k moři Galilejskému končinami desítiměstskými. [32] I přivedli mu hluchoněmého a prosili ho, aby vložil na něj ruku. [33] A on pojav jej od zástupu v soukromí, vložil prsty své v uši jeho a nasliniv si prst, dotkl se jazyka jeho, [34] a pohlédnuv k nebi, vzdechl a řekl jemu: „Efeta,“ to jest: „Otevři se.“ [35] A hned otevřely se uši jeho a rozvázal se svazek jazyka jeho, i mluvil správně. [36] A přikázal jim, aby nikomu o tom neříkali. Ale čím více jim přikazoval, tím více to rozhlašovali. [37] I divili se nadmíru řkouce: „Dobře učinil všecky věci; i hluchým dává slyšeti a němým mluviti.“

---

24. viz Mat, 15, 21–28.

26. Žena ta byla Feničanka. Sv. Marek nazývá ji Syrofeničankou, poněvadž Fenicie (Foinikie), z níž pocházela, přiléhala a tehdy přivťělena byla k Sýrii. (Byla též Foinikie africká, Libofoinikia či Punsko v severní Africe). Sv. Matouš nazývá ji ženou kananejskou, poněvadž Feničané pocházeli od Kanaanitů.

27–29. viz Mat. 15, 26–28.

32. Prosili tak, poněvadž věděli, že Pán Ježíš vzkládáním rukou mno jiných nemocných uzdravil.

33–34. Proč Pán Ježíš odvedl hluchoněmého stranou od zástupu, není jisto nejspíše proto, že chtěl, aby dojem, který by zázrak způsobil v něm i v apoštolích, nebyl ničím seslabován, a oni tím spíše povznesli se od věcí pozemských k věcem vyšším, nebeským. – Prsty své vložil v uši jeho, naslinil si prst (doslovně: plivl) podobně jako se děje nyní při křtu, a dotkl se jazyka jeho, aby symbolickými kony těmi vzbudil v něm důvěru a připravil jej na milost uzdravení.

34. `Pohlédl k nebi`, v tiché totiž modlitbě, jednak aby upozornil shodu vůle své s vůlí Otcovou, jednak aby nás poučil, – že při modlitbě máme mysl svou povznášeti k Bohu, a že všeliký dar dobrý pochází Od Boha. `Vzdechl`, aby projevil soustrast s hluchoněmým a s lidskou bídou vůbec.

36. Přikázal jim, totiž člověku uzdravenému a těm, kteří ho přivedli. O tom, proč jim to přikázal, srovnej Mat. 8, 4. str. 43. pozn. 4. > v originále.

37. Divili se, totiž všichni ti, kteří se o tom dověděli, jmenovitě onen zástup lidí, od něhož Pán Ježíš hluchoněmého odvedl a k němuž se on uzdraven zajisté navrátil.

KAPITOLA 8.

Nasycení čtyř tisíc mužů, v. 1–10.

1 V těch dnech byl s ním opět zástup veliký, a poněvadž neměli, co by jedli, (Ježíš) svolav k sobě učeníky své řekl jim: **2** „Lítost mám nad zástupem, neboť již tři dni trvají se mnou a nemají, co by jedli; **3** a rozpustím-li je lačné do jejich domů, zemdlí na cestě, neboť někteří z nich přišli z daleka.“ **4** I odpověděli mu učeníci jeho: „Odkud bude moci kdo nasytiti je chleby zde v pustině?“ **5** Tu otázal se jich: „Kolik chlebů máte?“ Oni pak řekli: „Sedm.“ **6** I rozkázal zástupu, aby se rozložil na zemi. A vzav sedm chlebův a učiniv díky, rozlámal je a dával učeníkům svým, aby je předkládali. I předložili je zástupu **7** Také měli několik rybiček. I požehnal je a řekl, aby je také předkládali. **8** A oni jedli a nasytili se, a sebrali pozůstalé kousky, sedm košíků. **9** Bylo pak těch, kteří jedli, asi čtyři tisíce. I rozpustil, je. **10** A vstoupiv hned na loď s

učeníky svými, přišel do krajiny dalmanutské.

8, 1–9. Viz Mat. 15, 32–39.

10–13. Viz Mat. 15. 39–16, 1–4.

10. Krajina dalmanutská byla pravděpodobně na jihozápadním břehu jezera Genesaretského.

Ježíš odmítá žádost fariseův a varuje před jejich učením, v. 11–21.

11 A tu vyšli fariseové a počali se s ním příti, žádajíce od něho
znamení s nebe, aby ho pokoušeli. **12** Ale on vzdychnuv ve svém duchu
pravil: „Proč žádá pokolení toto znamení? Vpravdě pravím vám:
Nebude dáno znamení pokolení tomuto.“ **13** A nechav jich vstoupil zase
na loď a plavil se na druhou stranu.

14 Zapomenuli však vzíti si chleby a neměli s sebou na lodi leč
jeden chléb. **15** A přikazoval jim řka: „Hleďte a varujte se kvasu
farisejského a kvasu Herodova.“ **16** I přemýšleli mezi sebou řkouce: „To
proto, že nemáme chlebů.“ **17** A Ježíš poznav to pravil jim: „Proč
uvažujete, že nemáte chlebů? Ještě nechápete ani nerozumíte? Ještě
máte zaslepeno srdce své? **18** Majíce oči, nevidíte? A majíce uši
neslyšíte? **19** A nepamatujete se na to, když jsem rozlámal pět chlebů
mezi pět tisíc, kolik košů plných kousků jste sebrali?“ Řekli mu:
„Dvanáct.“ **20** „A když sedm chlebů mezi čtyři tisíce, kolik košíků
kousků jste sebrali?“ A řekli mu: „Sedm.“ **21** I řekl jim: „Kterak ještě
nerozumíte?“

---

11. `Znamení s nebe`, tj. zázračný zjev na obloze neb v ovzduší, kterým by dokázal, že jest Vykupitelem zaslíbeným.

12. Vzdychnul bolestí nad jejich zlobou. Žádosti jejich nevyhověl, poněvadž již tolik zázrakův učinil, že mohli poznati v něm Vykupitele, jakož i proto, že se tázali s úmyslem zlým. Dle Mat. 16, 4. slíbil jim však znamení Jonáše, poukázav tak na svou smrt a své vzkříšení; sv. Marek pomlčel o tom,

zajisté proto, poněvadž chtěl pouze na to upozorniti své čtenáře, že Pán Ježíš zlovolný úmysl fariseů poznal a proto odmítl, snad i proto, že výpověď Páně o znamení Jonášově nebyla pohanokřesťanským čtenářům jeho dosti srozumitelná.

14–21. viz Mat. 16, 5–12.

15. Kvasem farisejským rozumí převrácené zásady farisejské, kvasem Herodovým pak volné a nepravé zásady saducejské, jimž i Herodes Antipas hověl.

Pán Ježíš uzdravuje slepce. Petr vyznává Krista, v. 22–30.

22 I přišli do Betsaidy; a přivedli k němu slepce a prosili ho, aby se ho dotkl. **23** A on ujav slepce za ruku, vyvedl ho ven z vesnice a naslinil mu oči, vložil na něj ruce své a tázal se ho, zdali co vidí. **24** I pohlédl vzhůru a řekl: „Vidím lidi jako stromy choditi.“ **25** Na to vložil opět ruce na jeho oči. I prohlédl a byl uzdraven, takže viděl všecko jasně. **26** A poslal jej domů řka: „Ani do vesnice nevcházej.“ **27** I vyšel Ježíš a učeníci jeho do vesnic Caesaree Filipovy a na cestě tázal se učeníků svých řka jim: „Za koho mě mají lidé?“ **28** Oni pak odpověděli jemu: „Za Jana Křtitele, a jiní za Eliáše, jiní pak, že (jsi) jedním z proroků.“ **29** Tu řekl jim: „Vy však za koho mě máte?“ A Petr řekl jemu: „Ty jsi Kristus.“ **30** I přikázal jim přísně, aby toho neříkali o něm nikomu.

---

22. Míní zajisté Betsaidu Julias, která byla na východním břehu Jordánu pri vtoku jeho do jezera Genezaretského. Tehdy byla sice již městem, byvši od tetrarchy Filipa zvětšena a ke cti juliady, dcery císaře Augusta, nazvána Julias, ale lid nazýval jí zajisté ještě potom nějaký čas po způsobu starém (vesnicí, Betsaidou) a po něm i sv. Marek. Možná však, že děj nestal se v Betsaidě samé, nýbrž v nějaké vesnici blízko ní ležící, a tu že míní sv. Marek. Někteří myslíce, že Dalmanuta byla na východním břehu Jordánu, rozumějí Betsaidu západojordanskou, z níž pocházel sv. Petr.

23. `Vyvedl jej` z města a nasliniv mu oči (doslovně: plivnuv mu do očí) tj. nasliniv si prst dotkl se očí jeho zajisté za týmž účelem, za kterým podobně učinil s hluchoněmým (viz poznám. k 7, 33–34.)

24–39. viz Mat. 16,24–28. Luk. 9, 23–27.

24. Viděl sice lidi, ale nejasně, takže nepostřehoval jednotlivých údů, podobně jako když člověk vida v dálce stromy, postřehuje sice předměty do výše čnějící, ale nerozeznává jejich větví. – Jako dosud ve své prozřetelnosti nevyhovuje Bůh vždy prosbám člověka najednou, i když ho vyslyšeti chce, nýbrž znenáhla, tak i Pán Ježíš ne najednou, nýbrž znenáhla uzdravil slepce, aby vzbudil v něm tím větší tužbu po uzdravení i víru, že ho uzdraví, a přiměl ho, aby si tím více vážil obdrženého dobrodiní.

26. `do vesnice` (tj. do Betsaidy) `nevcházej`; tak správněji podle rukopisů nejstarších. Dle toho člověk ten nepocházel z Betsaidy, nýbrž as z okolí jeho, a byv uzdraven neměl se vraceti do města, aby tam o svém uzdravení nevypravoval a tak rozruch mezi lidem nezpůsobil. Podle některých rukopisův i dosti starých (A, C, N, Δ) bylo by: „Ani do vesnice nevcházej, aniž komu ve vesnici o tom povídej.“ Podle Vulgáty pak a některých rukopisů latinských a dosti četných minuskulů řeckých bylo by; „`Jdi do domu svého` (domů) `a vejdeš-li do vesnice, nikomu o tom nepovídej`.“ Ale čtení toto jsouc málo osvědčeno, zajisté není původní.

27–30. viz Mat. 16, 13–20. Luk. 9, 18–21.

29. Ty jsi Kristus, tj. ty jsi zaslíbený Vykupitel. Dle Mat. 16, 16. přidal ještě slova: Syn Boha živého.

Pán Ježíš předpovídá své utrpení a ukazuje na potřebu přemáhati se, v. 31–39.

31 I počal je učiti, že Syn člověka musí mnoho vytrpěti a zavržen býti od starších a velekněží i zákoníkův a býti zabit a po třech dnech vstáti z mrtvých. **32** A mluvil ta slova zjevně. I pojal ho Petr stranou a počal mu domlouvati. **33** Ale on obrátiv se a pohleděv na své učeníky, přísně přikázal Petrovi, řka: „Jdi mi s očí, satane, neboť nemáš na zřeteli věcí Božích, nýbrž lidské.“

34 A přivolav k sobě zástup i učeníky své, řekl jim: „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sám sebe a vezmi kříž svůj a následuj mne. **35** Neboť kdo by chtěl život svůj zachovati, ztratí jej; kdo by však ztratil život svůj pro mne a pro evangelium, zachová jej. **36** Neboť co prospěje člověku, byť celý svět získal, život (věčný) však ztratil? **37** Aneb jakou

dá člověk výměnu za (věčný) život svůj? [38] Neboť kdo se bude styděti za mne a za slova má v tomto pokolení cizoložném a hříšném, za toho bude se styděti také Syn člověka, když přijde v slávě Otce svého s anděly svatými.“ [39] A řekl jim: „Vpravdě pravím vám: Jsou tu někteří mezi přítomnými, kteří neokusí smrti, dokavad neuzří království Boží přicházeti v moci.“

γ) Od **8, 31–9, 49.** vyličuje, kterak Pán Ježíš předpověděv svoji smrt a z mrtvých vstání své a ukázav nutnost toho, aby také vyznavači jeho byli hotovi snášeti pro něho kříž a utrpení, chtějí-li s ním míti účast v jeho oslavě, nejen utvrzoval a povzbuzoval je tu slavným proměněním svým, tam vymítnutím ďábla a poučením, že v nedostatku víry byla příčina, proč nemohli vymítnout jej sami, nýbrž i po nové předpovědi svého umučení a vzkříšení nabádal je ku pokoře a k tomu, by varovali se pohoršení.

31–33. viz Mat. 16, 21–23. – `po třech dnech` místo `třetího` dne. Sv. Marek podává slova Kristova podle počítání lidového, dle něhož část dne počítá se jako celý den. Viz. Mat. 12, 40. pozn.

24–39. viz Mat. 16, 24–28. Luk. 9, 23–27.

35. viz Mat. 10, 39. 38. `Za to ho bude se styděti`, tj. neuzná ho za svého učeníka a na věky zavrhne.

39. tj. dožijí se té doby, kdy církev má bude již pevně založena a moci silnou rozšířena. Pán Ježíš praví to, aby nadějí v šťastný výsledek povzbudil apoštoly, by bez strachu a bez ostychu jej i učení jeho vyznávali a hlásali.

KAPITOLA 9.

Proměnění Páně. Uzdravení posedlého chlapce, v. 1–28.

[1] A po šesti dnech Ježíš pojal Petra a Jakuba a Jana a vedl je samotné na horu vysokou v soukromí a proměnil se před nimi. [2] I stala se roucha jeho velmi běloskvoucí jako sníh, jakých (žádný) bělič na zemi vybíliti nemůže. [3] A ukázal se jim Eliáš s Mojžíšem a mluvili s Ježíšem. [4] I promluvil Petr k Ježíšovi: „Mistře, dobré jest nám zde býti; i

udělejme tři stánky, tobě jeden a Mojžíšovi jeden a Eliášovi jeden.“ [5] Nevěděl totiž, co mluví, neboť byli hrůzou jati. [6] I povstal oblak a zastiňoval je, a z oblaku přišel hlas řkoucí: „Tento jest Syn můj milý, toho poslouchejte.“ [7] A náhle rozhlédnuvše se kolem neviděli již nikoho, leč samého Ježíše u sebe.

[8] A když sestupovali s hory, přikázal jim, aby nepovídali nikomu o tom, co viděli, leč až Syn člověka vstane z mrtvých. [9] I podrželi slovo to u sebe, ač se ptali, co by to znamenalo: „Až vstane z mrtvých.“ [10] A otázali se ho řkouce: „Proč tedy říkají zákoníci, že prve má přijíti Eliáš?“ [11] On pak odpověděl jim: „Eliáš přijde prve a napraví všecko. A kterak jest psáno o Synu člověka, že má mnoho trpěti a opovržen býti? [12] Ale pravím vám, že přišel i Eliáš, a učinili mu, co se jim zlíbilo, jakož psáno jest o něm.“

[13] A přišed ke svým učeníkům, uzřel zástup veliký kolem nich a zákoníky, ani se hádají s nimi. [14] A hned veškeren lid spatřiv Ježíše užasl a polekal se, a běžíce k němu vítali ho. [15] I otázal se jich: „Oč se hádáte mezi sebou?“ [16] A jeden ze zástupu odpověděl mu: „Mistře, přivedl jsem k tobě syna svého, který má ducha němého, [17] a ten, kdekoliv jej uchopí, trhá jím, a on sliní a skřípe zuby a schne. I řekl jsem učeníkům tvým, aby ho vymítli, ale nemohli.“ [18] On pak odpověděl jim: „Pokolení nevěřící, dokavad mám býti s vámi? Dokavad mám vás trpěti? Přiveďte ho ke mně.“ [19] I přivedli jej. A jak duch zlý ho spatřil, hned zalomcoval jím; a on padl na zem a válel se a slinil. [20] I otázal se otce jeho: „Jak dávno jest tomu, co se mu to stalo?“ On pak řekl: „Od dětinství. [21] A často vrhl jej i do ohně a do vody, aby ho zahubil. Ale můžeš-li co, pomoz nám a měj s námi slitování.“ [22] Ježíš však řekl jemu: „Můžeš-li věřiti, všecko jest možno věřícímu.“ [23] A hned otec toho pacholíka zvolav pravil se slzami: „Věřím (Pane), pomoz nedůvěře mé.“ [24] A tu Ježíš vida, že lid se sbíhá, přikázal přísně duchu nečistému řka jemu: „Duchu zlý a němý, já rozkazuji tobě, vyjdi z něho a již do něho

nevcházej.“ [25] I vykřikl a zalomcovav jím velice, vyšel z něho. A stal se jako mrtvý, takže mnozí pravili, že zemřel. [26] Ale Ježíš vzav jej za ruku, pozdvihl ho, a on vstal. [27] Když pak vešel do domu, učeníci jeho tázali se v soukromí: „Proč nemohli jsme ho my vymítnouti?“ [28] A on řekl jim: „Takovýhle rod nemůže ničím vyjíti leč modlitbou a postem.“

1–9. viz Mat. 17, 1–9. Luk. 9, 28–36. 9. `podrželi slovo to` (rozkaz Páně) `u sebe`, tj. zachovali rozkaz Páně, nepověděli nikomu o jeho proměnění se, dokavad nevstal z mrtvých.

10–12. viz Mat. 17, 10–13. Pán Ježíš potvrzuje, že fariseové učí správně, když na základě proroctví Malachiášova (4, 5–6) tvrdí, že před příchodem Vykupitelovým Eliáš vystoupí a všecko napraví, ukazuje však, že se mýlí, když ono proroctví vztahují v literním smyslu jeho ku prvnímu a nikoli, jak mají, ke druhému jeho příchodu (k soudu). Činí to tak, že otázkou, na kterou čeká odpověď zápornou, upozorňuje apoštoly na to, že, vykládá-li se Malachiášovo proroctví v literním smyslu jeho o prvním příchodé Vykupitelově na svět, nelze je srovnati s oněmi výpověďmi prorockými, dle nichž Kristus má trpěti a usmrcen býti, ale ovšem, že srovnává se s nimi zcela dobře, vykládá-li se v literním smyslu svém o druhém jeho příchodě, o prvním pak pouze ve smyslu duchovním, potud totiž, pokud Eliášem nerozumí se Eliáš sám ve vlastní osobě, nýbrž Jan Křtitel jakožto ten, jenž vystoupil v duchu a moci Eliášově. A dodává, že v tomto duchovním smyslu přišel již (nejen Vykupitel, nýbrž i `Eliáš`, totiž v osobě Jana Křitele).

13–28 viz Mat. 17, 17–20. Luk. 9, 37–43.

18. `Pokolení nevěřící`. Výtka ta týkala se alespoň pravděpodobné všech přítomných: i apoštolů, kteří právě pro nedostatek náležité víry nemohli posedlého uzdraviti, i otce chlapcova, který sám doznal nedůvěru svou, i lidu, který přes všecky zázraky Kristovy klonil se k nevěře, a ve kterém byli i zákoníci hádajíce se s apoštoly.

20. Tázal se tak nikoli, že by věci té neznal, nýbrž že chtěl projeviti svůj soucit, vzbuditi v něm důvěru a upozorněním na zastaralost nešťastného stavu chlapcova ukázati na velikost své moci, kterou ho hned nato uzdravil.

Pán Ježíš předpovídá po druhé svou smrt i vzkříšení své, nabádá ku pokoře a varuje před pohoršením, v. 29–49.

29 A vyšedše odtud šli dále skrze Galilei, ale nechtěl, aby se o tom někdo dověděl. 30 Učil pak učeníky své a řekl jim: „Syn člověka bude vydán v ruce lidské, a zabijí ho, a když bude zabit, třetího dne vstane z mrtvých.“ 31 Ale oni nerozuměli slovu tomu, báli se však otázati se ho.

32 I přišli do Kafarnaum. A když byli v domě, tázal se jich: „O čem jste se na cestě hádali?“ 33 Oni však mlčeli; neboť se na cestě mezi sebou hádali, kdo z nich jest větší. 34 I posadil se a povolav dvanácte řekl jim: „Chce-li kdo býti první, buď ze všech posledním a služebníkem všech.“ 35 A vzav dítko, postavil je uprostřed nich a objav je, řekl jim: 36 „Kdo přijme jedno z takových dítek pro jméno mé, mne přijímá, a kdo mne přijme, nepřijímá mne, nýbrž toho, který mě poslal.“

37 I promluvil k němu Jan a řekl: „Mistře, viděli jsme kohosi, jenž s námi nechodí, an ve jménu tvém vymítá duchy zlé; i bránili jsme mu.“ 38 Ježíš pak řekl: „Nebraňte mu, neboť není nikoho, jenž by činil divy ve jménu mém a mohl snadno zle mluviti o mně. 39 Neboť kdo není proti vám, jest pro vás. 40 Vždyť nikdo, jenž by vám dal píti číši vody studené ve jménu mém, protože jste Kristovi, neztratí odměny své.“

41 „A kdo by pohoršil jednoho z maličkých těchto, kteří ve mne věří, tomu by bylo lépe, aby kámen mlýnský ovázán byl o hrdlo jeho, a on uvržen byl do moře. 42 A pohoršuje-li tě ruka tvá, utni ji; lépe jest tobě vejíti do života bezrukému, než abys maje obě ruce odešel do pekla v oheň neuhasitelný, 43 kde červ jejich neumírá a oheň nehasne. 44 A Jestli noha tvá tě pohoršuje, utni ji; lépe jest tobě vejíti do života věčného kulhavému, než abys maje obě nohy uvržen byl do pekla v oheň neuhasitelný, 45 kde červ jejich neumírá a oheň nehasne. 46 A pohoršuje-li tě oko tvé, vylup je; lépe jest ti jednookému vejíti do království Božího, než abys maje obě oči uvržen byl do pekelného ohně,

[47] kde červ jejich neumírá a oheň nehasne. [48] Neboť každý bude osolen ohněm a každá oběť bude osolena solí. [49] Dobrá věc jest sůl; stane-li se však sůl neslanou, čím ji osolíte? Mějte v sobě sůl a zachovávejte pokoj mezi sebou.“

29–31. Srovn. Mat. 17, 21–22. Luk. 9, 44–45. 31. Vzpomínajíce pouze na ona zaslíbení messiášská, dle nichž Kristus má kralovati na věky, a ne též na ta, dle nichž měl trpěti a zemříti, nedovedli se svými představami o Vykupiteli srovnati Ježíšovu předpověď o své smrti. I myslili, že mluví obrazně, ale nevěděli, kterak by si měli slova jeho vyložiti. V tom smyslu praví evangelista, že mu nerozuměli. Poněvadž však při předešlém oznámení smrti své (8, 31–33) ostře pokáral Petra, že mu odmlouval, báli se nyní otázati ho o tom.

32–36. viz. Mat. 18, 1–5 Luk. 9, 46–48. O tomto případě vypravují tři první evangelisté, jeden stručněji, druzí obšírněji, ale tak, že navzájem se doplňují. Vzhledem ke všem zprávám těm udál se celý případ takto: Již na cestě do Kafarnaum napadla apoštoly myšlenka, kdo by z nich byl větší či přednější (Luk. 9, 46). Podnět k tomu dalo vyznamenání, jehož se dostalo Petrovi, když mu Pán Ježíš, zaslíbil primát, a Petrovi, Jakubovi i Janovi, když před jinými byli vzati na horu Tábor. Myšlenky své potom sdělili jeden s druhým a poněvadž se v nich nesrovnávali, vzešla z toho znenáhla hádka mezi nimi, ten či onen-li jest přednější (Mark. 9, 32–33). Když pak přišli do Kafarnaum a tam vstoupili do domu (snad Petrova), otázal se jich Pán Ježíš, o čem se na cestě hádali; ale oni mlčeli, neboť se byli hádali o tom, kdo z nich jest větší, a proto styděli se to pověděti (Mark. 9, 32–33). Když však Pán Ježíš zaplatil daň chrámovou také za Petra (Mat. 17, 23–26), napadla je zase ona myšlenka; i přišli proto sami k Pánu Ježíši a změnivše poněkud znění předešlé otázky své, tázali se: Kdo pak jest větší v království nebeském? (Mat. 18, 1.) A tu Ježíš věda, že příčinou hádky i otázky jejich jest dílem nepravé ponětí o království mesiášském, dílem ctižádost, ukázal jim, co dodává člověku přednosti v království nebeském. Pravili: Chce-li kdo býti první, buď ze všech posledním (Mark. 9, 34). Aby pak tím více znázornil jim pravdu tu a povzbudil je ku pokoře, zavolal pacholátko, postavil je tak, že stál s ním uprostřed apoštolův, a objav je řekl; Amen pravím vám; Neobrátíte-li se a nebudete-li jako pacholátka atd. (Mat. 18, 8). 37–40. Srovn. Luk. 49–50.

37. jenž s námi nechodí, tj. jenž není stálým učeníkem a průvodcem tvým. Podle řeckého textu bylo by místo řečených slov „protože s námi nechodí“, ale až po slovech „bránili jsme mu.“

38. tj., kdo vzývá jméno mé, aby učinil zázrak, a skutečně v jménu mém, či spíše (podle řeckého) na základě jména mého (mou mocí) divy činí, ten má víru ve mne, jest mým ctitelem a tak snadno nepřevrátí se, aby se stal mým odpůrcem a mě tupil.

41–44. viz Mat. 18, 6–9, též Mat. 5, 29–30.

48. Pán Ježíš naráží tu na předpis starozákonní (3. Mojž. 2, 13), dle něhož měla se ke každé oběti přidávati sůl jakožto znamení či symbol oné moci božské, kterou se stávala oběť Bohu milou, a odůvodňuje to, co řekl ve v. 42. 44. 46. o přemáhání sebe. Prohlašuje totiž, že jako každá oběť starozákonní, měla-li díti se dle předpisu a tak býti Bohu milá, musila se osoliti, tak i každý člověk (dospělý), jenž chce býti Bohu milý a tedy i ujíti věčné záhubě, musí býti osolen ohněm a solí, tj. musí býti očištěn ohněm utrpení i přemáhání sebe a s Bohem spojen věrou a láskou.

49. Dobrá věc jest sůl, neboť chrání před hnilobou a dodává chuti pokrmům. Kdyby však ztratila solivou moc svou, stala by se zcela neužitečnou a nebylo by prostředku, kterým by solivé moci opět nabyla. A tak i apoštolé (i jejich nástupcové) mají býti jiným k dobrému, chrániti je totiž učením i příkladem svým od zlého a dodávati chuti k dobrému a tak činiti je obětí Bohu milou, sic jinak stali by se neužitečnými a těžko, ba skoro nemožno by bylo, aby se napravili a zase blahodárnou činnost jevili. Nechť tedy mají v sobě sůl, tj. všecko to, co je uzpůsobuje, aby jiné činili Bohu milými.

KAPITOLA 10.

Nerozlučitelnost stavu manželského, v. 1–12.

1 A vstav odtud šel do končin judských Zajordanskem. I scházeli se k němu opět zástupové, a on učil je, jak činíval. **2** A tu fariseové přistoupivše k němu, tázali se ho pokoušejíce jej: „Jest dovoleno muži propustiti manželku svou?“ **3** On pak odpověděl: „Co přikázal vám Mojžíš?“ **4** A oni řekli: „Mojžíš dopustil napsati lístek zápudný a

propustiti.“ [5] A Ježíš odpovídaje jim pravil: „Pro tvrdost srdce vašeho napsal vám příkaz ten. [6] Na počátku stvoření však učinil je Bůh mužem a ženou. [7] Proto opustí člověk otce svého i matku svou a přidrží se manželky své, [8] a ti dva budou tělem jedním. Nejsou tedy již dva, nýbrž jedno tělo. [9] Nuže, co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.“ [10] Ale v domě otázali se ho zase učeníci jeho o té věci. [11] A řekl jim: „Kdo propustí manželku svou a pojme jinou, cizoloží proti ní, [12] a propustí-li žena muže svého a vdá se za jiného, cizoloží.“

Od **10, 1–13, 37**. jest druhá část evangelia. V ní předkládá evangelista zvláště ony děje, kterými Pán Ježíš připravoval apoštoly k jejich úřadu a sebe osvědčoval jako Vykupitele na poslední cestě své do Jerusalema a v posledních dnech před svou smrtí v Jerusalemě. Vyličuje totiž

a) kterak Pán Ježíš, jda Pereou poučil ku podnětu fariseův o nerozlučitelnosti stavu manželského, doporučoval péči o dítky a mysl dětinnou, ukázal na nebezpečnost bohatství a záslužnost dobrovolné chudoby, a kterak předpověděv po třetí své umučení i zmrtvýchvstání, pobádal ku pokoře a služebovolnosti (10, 1–45).

10, 1–12. Viz Mat. 19, 1–9. Rozmluvu s fariseji podává sv. Marek poněkud jinak než sv. Matouš, ač mu neodporuje. Příčina jest v tom, že evangelisté nepodávají vždy Kristových výpovědí doslovně, nýbrž mnohdy jen co do smyslu, a že nezaznamenal každý z nich všech okolností, nýbrž jeden ty, druhý jiné, takže se navzájem doplňují. Hledíc tedy k oběma zprávám udála se věc takto: Když se fariseové otázali, dovoleno-li jest propustiti manželku z kterékoli příčiny (v. 2, Mat. 19, 3), otázal se jich Pán Ježíš, co o té věci přikázal Mojžíš (Mark. 10, 3); oni pak odpověděli, že Mojžíš dopustil manželku propustiti (v. 4.). Na to Pán Ježíš vyložil původ manželství a uvedl slova Písma na potvrzenou, že manželka nemá se propouštěti (Mat. 19, 4–6; Mark. 10, 6–8). A fariseové namítli, proč tedy přikázal Mojžíš manželku propustiti. Užili výrazu přikázati místo dopustiti, aby námitku svou vyjádřili s větším důrazem. Pán Ježíš však odpověděl, že Mojžíš (nepřikázal, nýbrž toliko) připustil propustiti manželku, a to pro tvrdost srdce jejich, aby totiž muž jsa s manželkou nespokojen a nemoha ji propustiti jí netrýznil. Dopuštění to byla však jen jakousi

dispensí od zákona obecného, kterým Bůh hned od počátku ustanovil, aby manželství bylo nerozlučitelné, a dispens ta dána jen pro dobu před vykoupením. Jakmile však Kristus přišel, aby lidstvo vykoupil a zjednal pomoc nadpřirozenou člověku, by slabosti své mohl přemáhati, zrušil již zákonem svým onu dispens a obnovil původní nerozlučitelnost manželství.

Pán Ježíš žehná dítkám a doporučuje dobrovolnou chudobu, v. 13–31.

13 I podávali mu dítky, aby se jich dotkl; učeníci však domlouvali těm, kteří je k němu brali. **14** Ale Ježíš vida je, zamrzel se nad tím a řekl jim: „Nechte dítek jíti ke mně a nebraňte jim, neboť takových jest království Boží. **15** Vpravdě pravím vám: Kdo nepřijme království Božího jako dítko, nevejde do něho.“ **16** A objav je vzkládal na ně ruce a žehnal jim.

17 A když vyšel na cestu, přiběhl kdosi a pokleknuv před ním, tázal se ho: „Mistře dobrý, co mám činiti, abych došel života věčného?“ **18** Ježíš pak řekl jemu: „Proč mne nazýváš dobrým? Nikdo není dobrý, leč jediný Bůh. **19** Přikázání znáš: Nezabiješ, nezcizoložíš, nepokradeš, nepromluvíš křivého svědectví, nebudeš podváděti, cti otce svého i matku svou,“ **20** A on mu odpověděl: „Mistře, to všecko zachovával jsem od svého mládí.“ **21** A tu Ježíš pohleděv laskavě na něj, řekl jemu: „Jednoho se ti nedostává; jdi, prodej, co máš, a dej chudým, a budeš míti poklad v nebi; a pojď, následuj mne.“ **22** Ale on zarmoutil se pro to slovo a odešel smuten, neboť měl mnoho statkův. **23** I pohleděl Ježíš kolem a řekl učeníkům svým: „Jak těžko vejdou do království Božího ti, kteří mají statky!“ **24** Učeníci pak žasli nad slovy jeho. Ale Ježíš promluviv opět, řekl jim: „Dítky, jak těžko jest vejíti do království Božího těm, kteří doufají ve statky! **25** Snáze jest velbloudu projíti uchem jehelním, než boháči vejíti do království Božího.“ **26** I divili se tím více řkouce k sobě vespolek: „I kdo může býti spasen?“ **27** Ale Ježíš pohleděv na ně řekl: „U lidí jest to nemožno, ne však u Boha; neboť u

Boha jest všecko možno.“ [28] Tu jal se Petr praviti jemu: „Hle, my jsme opustili všecko a následovali jsme tebe.“ [29] Ježíš pak odpověděl: „Vpravdě pravím vám: Není nikoho, jenž opustil dům neb bratry neb sestry neb otce neb matku neb dítky neb pole pro mne a pro evangelium, [30] aby neobdržel stokrát tolik: nyní v tomto věku domy a bratry i sestry a matky i dítky a pole, a to i přes pronásledování, a v budoucím věku život věčný. [31] Mnozí pak první budou posledními a poslední prvními.“

13–16. viz Mat. 19, 13–15.

14. takových jest království nebeské, tj. nejen dítek nýbrž i těch dospělých, kteří se dítkám podobají zejména v té věci, o které mluví, totiž v pokoře.

17–31. viz Mat. 19, 16–30. Luk. 18, 18–30.

18. tj. Proč ty, který mě máš za pouhého člověka, nazýváš mě dobrým, ježto přece (naprosto) dobrý jest jediný Bůh. Rozmluvu tuto s oním mužem sv. Marek podává kratčeji než sv. Matouš, ale i z jeho vylíčení jest patrno, že Pán Ježíš zachovávání přikázání Božích stanovil jako podmínku k dosažení života věčného, dobrovolnou chudobu pak že pouze radil jako prostředek k dosažení vyšší dokonalosti a větší odměny v království nebeském. Neboť na otázku, co má činiti, aby došel života věčného, jmenoval Pán Ježíš přikázání Boží; mluvě však o dobrovolné chudobě praví, že chudobou tou zjedná si poklad v nebi, tj. větší odměnu v životě věčném. Neoznačuje tedy ani dle vylíčeni Markova dobrovolné chudoby jako podmínku, pod kterou by bylo lze dojíti života věčného, nýbrž jako prostředek těm, kteří by chtěli zjednati si větší zásluhy a dosíci vyšší odměny v nebesích. Slovy „jednoho se ti nedostává“ přihlíží Pán Ježíš k otázce mládencově zaznamené u sv. Matouše 19, 20: „Čeho se mi ještě nedostává?“ (Ostatní výklad viz u sv. Matouše v org. na str. 131–133.)

Pán Ježíš předpovídá po třetí své umučení a doporučuje pokoru, v. 32–45.

[32] Byli pak na cestě ubírajíce se do Jerusalema, a Ježíš předcházel je, takže žasli a jdouce za ním báli se. I pojal opět dvanácte k sobě a počal jim říkati, co se mu přihodí: [33] „Aj, béřeme se do Jerusalema, a

Syn člověka bude vydán velekněžím a zákoníkům, a ti odsoudí jej na smrt a vydají ho pohanům. [34] I budou se mu posmívati a na něj plivati a ho bičovati, a zabijí ho; ale třetího dne vstane z mrtvých.“

[35] Tu přistoupili k němu synové Zebedeovi, Jakub a Jan, a pravili jemu: „Mistře, přejeme si, abys nám učinil, zač tě poprosíme.“ [36] On pak řekl jim: „Co chcete, abych vám učinil?“ [37] A oni řekli: „Dej nám, abychom ve tvé slávě seděli jeden po pravici a druhý po levici tvé.“ [38] Ale Ježíš řekl jim: „Nevíte, zač prosíte. Můžete píti kalich, který já piji, aneb pokřtění býti křtem, kterým já jsem křtěn?“ [39] A oni řekli jemu: „Můžeme.“ Ježíš pak řekl jim: „Kalich, který já piji, budete píti, a křtem, kterým já jsem křtěn, budete pokřtěni, [40] avšak seděti po pravici neb po levici mé není mou věcí dáti vám, nýbrž těm, jimž je připraveno.“ [41] A uslyševše to deset (ostatních) počali se mrzeti na Jakuba a Jana. [42] Ale Ježíš povolav je k sobě, pravil jim: „Víte, že ti, kteří se uznávají za vládce národů, panují nad nimi, a že velmoži jejich provádějí svou moc nad nimi. [43] Ale tak to není mezi vámi, nýbrž kdo chce býti mezi vámi větší, bude služebníkem vaším, [44] a kdo chce býti mezi vámi první, bude sluhou všech. [45] Neboť ani Syn člověka nepřišel, aby se mu sloužilo, nýbrž aby sloužil a dal život svůj na vykoupení za mnohé.“

32–34. Srovn. Mat. 20, 17–19; Luk. 18, 31–34. – `předcházel je` tj. počal najednou vykračovati nad obyčej rychle, jakoby již chtěl býti na místě utrpení, takže apoštolé žasli nad jeho odhodlaností, s kterou chvátal do Jerusalema, kde již několikráte chtěli ho usmrtiti. Chtěl tak ukázati co nejzřetelněji, že podstoupí smrt nikoli překvapen, ani z donuceni neb proti vůli své, nýbrž připraven dobrovolně a ochotně. Po chvíli se zastavil a předpověděl apoštolům již po třetí svou smrt a zmrtvýchvstání.

35–45. viz Mat. 20, 20–28.

35. Jak souditi lze z Mat. 20, 20 prosbu tu přednesli nikoli sami, nýbrž ústy své matky, s níž předstoupili před Pána Ježíše. (Ostatní výklad viz u sv. Matouše v org. str. 135.)

Pán Ježíš uzdravuje slepce u Jericha, *α)* v. 46–52.

46 I přišli do Jericha. A když vycházel z Jericha se svými učeníky a zástupem velikým, syn Timeův, Bartimeus, slepý, seděl podle cesty žebraje. **47** A uslyšev, že to jest Ježíš Nazaretský, počal volati a říkati: „Synu Davidův, Ježíši, smiluj se nade mnou.“ **48** I domlouvali mu mnozí, aby mlčel, ale on mnohem hlasitěji volal: „Synu Davidův, smiluj se nade mnou.“ **49** I zastavil se Ježíš a řekl: „Zavolejte ho.“ I zavolali slepce, říkouce jemu: „Buď dobré mysli; vstaň, volá tě.“ **50** A on odhodiv plášť, vyskočil a přišel k němu. **51** I promluvil k němu Ježíš a řekl: „Co chceš, abych ti učinil?“ A slepec řekl jemu: „Mistře, ať vidím.“ **52** Ježíš pak řekl jemu: „Jdi, víra tvá tě uzdravila.“ A hned prohlédl a šel za ním tou cestou.

---

b) Od **10, 46–13, 37.** evangelista vyličuje z poslední pozemské činnosti Ježíše Krista.

α) kterak při uzdravení slepce u Jericha a zvláště při slavném vjezdě svém do Jerusalema slavnostně vystoupil a pozdraven byl jako Vykupitel, kterak na fíku neplodném naznačil a na prodavačích ve chrámě i členech velerady dotazujících se po moci jeho ukázal dílem neplodnost lidu israelského co do dobrých skutků, dílem jeho převrácenost a nevěru jakožto předzvěst toho, že ani v budoucnosti neuvěří v něho, a kterak proto podobenstvím o vinařích předpověděl trest, který jej stihne (10, 46–12, 12).

46–52. Srovn. Mat. 20, 29–34; Luk. 35–43. Uzdravení toto vyličují všichni synoptikové (první tři evangelisté), poněkud však se rozcházejí. Sv. Matouš totiž vypravuje o dvou slepcích, jež Pán Ježíš uzdravil, když vycházel z Jericha, sv. Marek však a sv. Lukáš mluví pouze o jednom, ale tak, že Marek klade uzdravení jeho podobně, jako svatý Matouš, do doby, kdy Pán Ježíš z města vycházel, sv. Lukáš pak vyličuje uzdravení jeho dříve než vypisuje vchod jeho do města a pobyt u Zachea. Pro tu příčinu domnívají se někteří, že Pán Ježíš uzdravil u

Jericha tři slepce, jednoho, když do města vcházel, dva pak, když z něho vycházel. A domnění jejich jest dosti pravdě podobno. Avšak uvážíme-li, že všecky dotyčné zprávy evangelní, až na udané odchylky, srovnávají se ve všem úplně, máme za pravděpodobnější, že všecky ony zprávy týkají se pouze jedné události, a že tedy pouze dva slepci byli uzdraveni u Jericha, a to tímto postupem: Jeden slepec, nejspíše ten, který dle Marka slul Bartimeus, prosil Pána Ježíše za uzdravení již před Jerichem, ještě dříve než vešel do města. Poněvadž však Pán Ježíš chtěje mu dáti příležitost, aby vytříbil a osvědčil víru svou, neuzdravil ho hned, šel za ním až ke druhé bráně města, kterou on pobyv u Zachea zase vycházel. Tam přidružil se k němu slepec jiný, a oba uslyševše, že Ježíš již jde, úpěnlivě volali za uzdravení a skutečně oba uzdraveni byli. Sv. Marek a sv. Lukáš zmiňují se pouze o jednom, nepochybně proto, že stav jeho byl zvláště politováni hodný; Lukáš však líči o něm dříve, než mluví o Zacheovi, poněvadž slepec ten žádal Krista za uzdravení již před vkročením jeho do města, a on (Lukáš) hodlaje vypravovati také o Zacheovi, o němž ostatní evangelisté pomlčeli, nechtěl vypravováni to začíti, dokud by nedokončil začaté již zprávy o slepci.

KAPITOLA 11.

Slavný vjezd Kristův do Jerusalema, v. 1–11.

1 A když se přibližovali k Jerusalemu, a to k Betfage a Betanii při hoře Olivetské, poslal dva ze svých učeníkův a pravil jim: **2** „Jděte do vesnice, která jest proti vám, a hned, jak budete do ní vcházeti, naleznete oslátko přivázané, na němž dosud žádný člověk neseděl; odvažte je a přiveďte. **3** A řekne-li vám kdo: ‚Co to děláte?‘, rcete: ‚Pán ho potřebuje‘; a hned ho propustí sem.“ **4** I odešli a nalezli oslátko přivázané u dveří na cestě; i odvázali je. **5** A někteří z těch, kteří tam stáli, pravili jim: „Co to děláte, odvazujíce oslátko?“ **6** Oni pak řekli jim, jak jim přikázal Ježíš. A nechali jich. **7** I přivedli oslátko k Ježíšovi a vložili na ně roucha svá. A vsedl na ně. **8** Mnozí pak prostřeli roucha svá na cestu, a jiní sekali ratolesti se stromův a prostírali je na cestu. **9** A ti,

kteří šli v předu, i ti, kteří v zadu byli, volali řkouce: „Hosanna! [10] Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně! Požehnáno buď přicházející království otce našeho Davida! Hosanna na výsostech!“ [11] I vešel do Jerusalema do chrámu a pohleděv kolem na všecko, poněvadž bylo již pozdě na den, vyšel se dvanácti do Betanie.

---

11. 1–11. viz Mat. 21, 1–11, Luk. 19, 28–44; Jan. 12, 12–19.

Pán Ježíš vyslovuje kletbu nad fíkem, vyhání z chrámu prodavače a doporučuje pevnou víru, v. 12–26.

[12] A když druhého dne vyšli z Betanie, zlačněl. [13] A spatřiv z daleka fík mající listí, šel, zdali snad nenalezne něco na něm; ale přišed k němu nenalezl nic kromě listí, neboť nebyl čas fíků. [14] I promluviv řekl jemu: „Ať z tebe na věky nikdo nejí ovoce.“ A slyšeli to učeníci jeho. [15] I přišli do Jerusalema. A vešed do chrámu počal vyháněti ty, kteří prodávali a kupovali ve chrámě, a převrátil stoly penězoměnců v i stolice těch, kteří prodávali holubice, [16] a nedopustil, aby kdo nosil nádobu chrámem. [17] A učil je řka jim: „Není-liž psáno: ‚Dům můj domem modlitby slouti bude všem národům,‘ vy však jste jej učinili peleší lotrovskou.“ [18] Uslyševše to velekněží a zákoníci, hledali, kterak by ho zahubili, neboť báli se ho, poněvadž veškeren lid žasnul nad učením jeho. [19] A když byl večer, vyšel z města. [20] Ráno pak jdouce kolem, uzřeli ten fík uschlý od kořene. [21] I rozpomenul se Petr a řekl jemu: „Mistře, hle, fík, kterému jsi zlořečil, usechl.“ [22] A Ježíš mu odpověděl: „Mějte víru v Boha. [23] Vpravdě pravím vám: Kdo řekne této hoře: ‚Zdvihni se a vrz se do moře‘, a nebude pochybovati ve svém srdci, nýbrž věřiti, že se mu stane, co praví, stane se mu. [24] Proto pravím vám: Začkoli budete prositi v modlitbě, věřte, že to obdržíte a stane se vám to. [25] A když stojíte a se modlíte, odpouštějte, máte-li co proti komu, aby též Otec váš, jenž jest v nebesích, odpustil vám hříchy vaše. [26] Neodpustíte-li vy, neodpustí ani Otec váš v nebesích hříchů vašich.“

12–14. viz Mat. 21, 18–19.

15–19. viz Mat. 21, 12–17; Luk. 19, 45–46. Prodej ten děl se v oné části místnosti chrámových, která slula předsíň pohanů. Velerada sama dala k němu svolení. Neboť židé přicházejíce na svátky, obětovali ve chrámě voly neb ovce, neb holubičky, dle toho, zdali byli bohatí neb chudí. Někteří platili také daň chrámovou neb jiné dávky, jež bylo činiti pouze mincí určitou. 1 bylo proto příjemno těm, kteří přicházeli z daleka, že mohli až v předsíni chrámové koupiti si obětní zvíře neb vyměniti potřebné peníze. Ale při tom činil se veliký hluk a hukot jak od zvířat, tak od prodavačův a kupujících. Mimo to někteří majíce přenášeti nádobu nějakou neb břemena z jižní části města do části severní, procházeli chrámen jako nějakou místností průchodní, aby si ukrátili cestu. A to vše rušilo nemálo z pobožností nejen pohany, kteří uvěřivše v jednoho Boha a zřeknuvše se modloslužby své konali tam, v předsíni, svou pobožnost, dále jiti nesmějíce, nýbrž i židy, kteří v sousední předsíni israelitů se modlili. Proto Pán Ježíš rozhorliv se svátým zápalem nad takovým znesvěcováním místnosti chrámové a rušením pobožnosti, vystoupil tak rozhodně proti znesvěcovatelům.

18. Fariseové báli se ho: vidouce totiž, jak lid jest dojat jeho učením; báli se, aby lid všecek v něho neuvěřil, a oni nepřišli tak o veškeren vliv svůj na něj.

20–24. viz Mat. 21, 20–22. Pravě ve v. 22. „mějte víru v Boha“, míní víru divotvornou, či pevné přesvědčení, že Bůh dá jim překonati i největší překážky a jim pomůže i zázračně, bude-li to ke cti a chvále jeho neb ke spáse lidí. (Srovn. Mat. 17, 29. pozn.)

Členové velerady táží se po Kristově pravomoci, v. 27–33.

27 I přišli zase do Jerusalema. A když chodil ve chrámě, přišli k němuž velekněží a zákoníci i starší **28** a pravili mu: „Jakou mocí činíš tyto věci? A kdo dal ti tu moc, abys to činil?“ **29** Ale Ježíš řekl jim: „Otážu se vás i já na jednu věc; odpovězte mi a povím vám, jakou mocí ty věci činím. **30** Křest Janův, byl s nebe či od lidí? Odpovězte mi.“ **31** Ale oni rozmýšleli mezi sebou řkouce: „Díme-li: ‚S nebe,‘ řekne: ‚Proč jste mu tedy neuvěřili?‘ **32** Řekneme-li však: ‚Od lidí,‘ bojíme se lidí, neboť všichni měli Jana za pravého proroka.“ **33** I odpověděli a řekli

Ježíšovi: „Nevíme.“ A Ježíš řekl jim: „Ani já vám nepovím, jakou mocí to činím.“

27–33. viz. Mat. 21, 23–27.

KAPITOLA 12.

Podobenství o vinařích, v. 12, 1–12.

[1] I počal jim mluviti v podobenstvích.: „Člověk jeden zřídil vinici a ohradiv ji plotem, vykopal v ní lis, postavil věž a pronajal ji vinařům a odcestoval. [2] A časem svým poslal k vinařům služebníka, aby přijal od vinařů z užitku vinice. [3] Ale oni javše ho zmrskali jej a odeslali s prázdnou. [4] I poslal k nim zase jiného služebníka; a toho zranili na hlavě a potupili. [5] A opět poslal jiného, a toho zabili; a mnoho jiných, a z těch jedny zmrskali, jiné usmrtili. [6] Maje tedy ještě jediného syna milovaného, i toho poslal k nim naposled řka: ‚Zastydí se před synem mým.‘ [7] Ale vinaři řekli k sobě vespolek: ‚To jest dědic; pojďme, zabijme ho, a dědictví bude naše.‘ [8] I uchopili ho, zabili jej a vyvrhli ven z vinice. [9] Co tedy učiní pán vinice? Přijde a zahubí vinaře a dá vinici jiným. [10] A nečetli jste Písma tohoto: ‚Kámen, který zavrhli stavitelé, ten stal se kamenem úhelním. [11] Od Pána stalo se to, a jest to podivné v očích našich?‘“ [12] I hledali ho uchopiti, ale báli se zástupu, neboť poznali, že to podobenství pověděl o nich. A nechavše ho odešli.

12, 1–12. viz Mat. 21, 33–46. Luk. 20, 9–19.

Pán Ježíš odpovídá k úskočným otázkám svých nepřátel, *β*) v. 13–34.

[13] I poslali k němu některé z fariseův a herodiánův, aby jej polapili v řeči. [14] A ti přišedše pravili jemu: „Mistře, víme, že pravdomluvný jsi

a nedbáš na nikoho, neboť nepatříš na osobu lidskou, nýbrž vpravdě cestě Boží učíš: Jest dovoleno dávati daň císaři či nikoli? Máme dávati či nedávati?“ **15** Ale on znaje pokrytství jejich, řekl jim: „Proč mě pokoušíte? Podejte mi denár, ať uvidím.“ **16** A oni podali mu jej. I řekl jim: „Čí jest tento obraz i nápis?“ A oni pravili mu: „Císařův.“ **17** Ježíš pak řekl jim: ‚Dávejte tedy, co jest císařovo, císaři, a co jest Božího, Bohu.“ I divili se mu.

18 A přišli k němu saduceové, kteří tvrdí, že není zmrtvýchvstání, a tázali se ho: **19** „Mistře, Mojžíš nám předepsal, zemře-li něčí bratr a zanechá-li po sobě manželku, a nepozůstaví-li žádných synů, ať bratr jeho vezme si manželku jeho a vzbudí potomstvo svému bratru. **20** Bylo pak sedm bratrů; a první pojal manželku a zemřel nepozůstaviv potomstva. **21** I pojal ji druhý a zemřel; a ani on nepozůstavil potomstva; a třetí taktéž. **22** A tak pojalo ji všech sedm, a nepozůstavili potomstva. Poslední ze všech zemřela i manželka. **23** Čí z nich tedy bude žena ta při vzkříšení, když vstanou z mrtvých? Neboť sedm jich mělo ji za manželku.“ **24** A Ježíš pravil jim: „Zda nemýlíte se proto, že neznáte Písem ani moci Boží? **25** Neboť když vstanou z mrtvých, nebudou se ani ženiti, ani vdávati, nýbrž budou jako andělé v nebesích. **26** O mrtvých pak, že vstanou, zda nečetli jste v knize Mojžíšově při keři, jak mu Bůh pravil: ‚Já jsem Bůh Abrahamův a Bůh Isákův a Bůh Jakubův?‘ **27** Není Bůh (Bohem) mrtvých, nýbrž živých. Vy se tedy mnoho mýlíte.“

28 I přistoupil jeden ze zákoníků, který je byl slyšel tázati se, a vida, že jim dobře odpověděl, otázal se ho: „Které přikázání jest první ze všech?“ **29** Ježíš pak odpověděl mu: „První ze všech přikázání jest: Slyš Israeli, Hospodin, Bůh tvůj, Bůh jediný jest; **30** a milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší mysli své a ze vší síly své. To jest první přikázání. **31** Druhé jest podobné jemu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. Jiného přikázání většího nad toto není.“ **32** I řekl mu zákoník: „Dobře, mistře; podle

pravdy jsi pověděl, že jeden jest Bůh, a že není jiného kromě něho; [33] a že milovati ho z celého srdce a z celého rozumu a z celé duše a ze vší síly, a milovati bližního jako sebe samého jest větší věc než všecky zápaly a oběti.“ [34] Ježíš pak vida, že odpověděl moudře, řekl jemu: „Nejsi daleko od království Božího.“ A již nikdo se neosmělil otázati se ho.

β) Od **12, 13–13, 37.** evangelista podává úskočné otázky, kterými fariseové a saduceové hleděli polapiti Pána Ježíše v řeči, i snadný způsob, kterým Pán Ježíš úklady jejich zmařil, jakož i výstrahu, kterou své vyznavače varoval před zákoníky, a ukázav, kterak Pán Ježíš ocenil oběť chudé vdovy, podává Kristovu předpověď o zkáze Jerusalema a zkáze světa (co do nynější jeho podoby), jakož i to, kterak Pán Ježíš poučiv o posledním soudě, nabádal ku bdělosti.

13–17. viz Mat. 22, 15–22.

15. Dle sv. Matouše chtěl Pán Ježíš, aby mu ukázali peníz daně, načež mu oni podali denár, jakožto peníz, kterým se platí u nich daň. Sv. Marek podává věc stručněji, právě, že Pán Ježíš chtěl, aby mu podali denár. Předpokládáť, že čtenářům jeho (římským to křesťanům) jest samozřejmo, že daň může se platiti pouze oním penízem.

18–27. viz Mat. 22, 23–33. Luk. 20, 27–39.

26. `při keři` tj. na tom místě, kde vypravuje, kterak se mu Bůh zjevil ve způsobě hořícího keře (2. Mojž. 3, 6.)

28–34. srovn. Mat. 22, 34–40. Dle Mat. 22, 35. zákoník ten učinil onu otázku, aby Krista pokoušel. Dle Mark. 12, 34. však Pán Ježíš pochválil jej, což by jistě nebyl učinil, kdyby zákoník ten onen úmysl byl měl a při něm zůstal. Buď tedy vztahuje se ona poznámka Matoušova k povaze učiněné otázky a k fariseům, kteří (soudíc z Mat. 22, 34.) zákoníka toho poslali k Pánu Ježíši s tím úmyslem, aby onou otázkou ho pokoušel, aneb zákoník ten z počátku sice měl úmysl Krista pokoušet, potom však byv od Krista poučen, úmysl svůj změnil.

Zákoník tázal se, které (doslovně: `jaké`) přikázání jest první, tj. které jest `největší` ze všech. Tentýž smysl připouští jeho otázka také v tom znění, ve kterém ji podává sv. Matouš (22, 36), pravě, že se tázal, které jest `veliké` přikázání v zákoně; neboť i v tom znění lze rozuměti jí ve smyslu: které

přikázání jest veliké před ostatními či které přikázání jest největší. Připouští však podle znění Matoušova (které jest veliké přikázání v zákoně) také smysl: jaké povahy musí býti to ono přikázání, aby se mohlo pokládati za veliké. Možná tedy, že zákoník onen tázal se po dvou věcech, i po tom, které přikázání jest největší v zákoně, jak zřejmo jest ze sv. Marka, i po tom, jaké povahy musí býti přikázání, aby se mohlo vůbec pokládati za veliké, jak souditi lze ze sv. Matouše. Otázka zakládala se na tom, že židovští zákonici rozdělovali všecka přikázání v zákoně obsažená (počtem 613, z nichž jest 248 přikazův a 365 zákazů) na veliká a malá, ale rozcházeli se v tom, které přikázání jest největší a která přikázání vůbec mají čítati k velikým a která k malým, či k takovým, jež prý možno přestoupiti bez viny. Učinivše tedy fariseové otázku tu Pánu Ježíši ústy vyslaného zákoníka v úmyslu pokoušeti ho, chtěli ho buď přivésti do úzkých, aby nemohl odpověděti vůbec a přišel u lidu o věhlas, aneb spíše popuditi proti němu tu školu židovskou, která by se snad nesrovnávala s jeho odpovědí; neboť myslili: ať odpoví jakkoli, vždy u některé strany narazí. – Pán Ježíš jmenoval dvě přikázání jakožto nad jiná větší, příkaz lásky k Bohu a příkaz lásky k bližnímu. Příkaz lásky k Bohu nazval však prvním či největším, neboť všecko, co Bůh nám přikazuje, obsaženo jest v příkaze lásky k Bohu, a to buď jako podmínka nebo příprava k milování Boha, neb jako osvědčování a následek lásky k Bohu; a všecky skutky dobré jsou před Bohem bez zásluhy, jsou-li konány bez lásky k Bohu. S příkazem lásky k Bohu spojil příkaz lásky k bližnímu jakožto druhé přikázání nad jiné veliké, poněvadž láska k bližnímu souvisí úzce s láskou k Bohu, neboť jednak láska k Bohu osvědčuje se láskou k bližnímu, jednak láska k bližnímu plyne nutně z lásky k Bohu.

34. Slovy těmi jednak ho Pán Ježíš chválí, jednak mlčky vyzývá, aby uvěřil v něho jako Vykupitele.

Pán Ježíš vyvrací nepravé mínění o Vykupiteli, varuje před zákoníky a oceňuje oběť vdovinu, v 35–44.

35 I promluvil Ježíš a pravil uče ve chrámě: „Kterak říkají zákoníci, že Kristus jest synem Davidovým? **36** Vždyť David sám praví v Duchu svatém: Řekl Pán Pánu mému: ‚Seď na pravici mé, dokavad nepoložím

nepřátel tvých za podnoží nohou tvých.‘ [37] David tedy sám nazývá jej Pánem; i kterak jest synem jeho?“ A četný zástup poslouchal ho rád.

[38] I pravil jim při svém učení: „Varujte se zákoníků, kteří se zálibou chodí v dlouhých řízách a libují si, když je pozdravují na trhu, [39] a rádi sedí v prvních stolicích v synagogách a na prvních místech při hostinách; [40] kteří stravují domy vdov pod záminkou dlouhého modlení; těm dostane se soudu těžšího.“

[41] A posadiv se Ježíš proti pokladnici, díval se, kterak lid metá peníze do pokladnice; a mnozí boháči metali mnoho. [42] Přišla pak jedna vdova chudá a uvrhla tam dvě lepty, to jest (asi) jeden haléř. [43] I povolal k sobě učeníky své a řekl jim: „Vpravdě pravím vám: Tato chudá vdova dala více než všichni, kteří metali do pokladnice; [44] neboť všichni metali z toho, co jim přebývalo; tato však dala ze svého nedostatku všecko, co měla, všecko živobytí své.“

35–37. viz Mat. 22, 41–46

38–40. viz Mat. 23, 1–39 (v org. str. 144–146), kde podána jest tato řeč Kristova úplněji. Sv. Marek zaznamenal z ní jen malý zlomek, a to onen, ve kterém se kárá ctižádost a lakota zákoníkův, a jemuž odpovídá Mat. 23, 6. 7. 14.

42. (as) `jeden haléř`; doslovně: čtvrťák (kvadrans). `Lepta` (řecký ***λέπτον***, tolik co tenký penízek) byl totiž řecký peníz, jenž platil o málo více než půl haléře (totiž $^5/_8$ h); dvě lepty tj. jeden a čtvrt haléře platily tolik, co jeden římský peníz zvaný kvadrans (slul kvadrans či čtvrťák, poněvadž byl čtvrtým dílem peníze jiného, zvaného `as`).

44. `ze svého nedostatku`, tj. z toho, co sice měla, ale co sotva stačilo jí na výživu; a dala z lásky k Bohu všecko, co měla, jiní pouze část toho, co jim přebývalo. Ukazuje Pán Ježíš, kterak člověk i chudý může darem i nepatrným zjednat si u Boha velikou zásluhu, ježto Bůh nehledí tak na velikost daru, jako na dobrotu úmyslu, s kterým člověk dar ten podává.

KAPITOLA 13.

Pán Ježíš předpovídá zkázu Jerusalema a konec světa, v. 1–31.

[1] A když vycházel z chrámu, pravil k němu jeden z učeníků jeho „Mistře, pohleď, jaké to kamení a jaké stavby!“ [2] A Ježíš řekl jemu: „Vidíš všecky tyto stavby veliké? Nezůstane tu kámen na kameni, který by nebyl rozbořen.“ [3] A když se posadil na hoře Olivetské proti chrámu, Petr a Jakub a Jan a Ondřej otázali se ho v soukromí: [4] „Pověz nám, kdy budou tyto věci? A které bude znamení, když všecko to bude se míti vyplňovati?“

[5] A tu Ježíš jal se k nim mluviti: „Hleďte, ať vás nikdo nesvede; [6] neboť mnozí přijdou ve jménu mém a řeknou: ‚Já jsem‘; a svedou mnohé. [7] Když pak uslyšíte boje a pověsti o bojích, ať se nepolekáte, neboť musí to nastati; ale ještě není konec. [8] Neboť povstane národ proti národu a království proti království, a bude zemětřesení po místech i hlad. Počátek to bolestí. [9] Mějte se však sami na pozoru, neboť vydají vás soudům a v synagogách budou vás bíti, i před vladaře a krále budete postaveni pro mne na svědectví jim. [10] Ale dříve musí evangelium býti hlásáno mezi všemi národy. [11] A když vás povedou, aby vás vydali, nestarejte se napřed, co byste mluvili, nýbrž to mluvte, co v tu hodinu bude vám dáno; neboť nejste to vy, kteří mluvíte, nýbrž Duch svatý. [12] Vydá pak bratr bratra na smrt a otec dítko své, a povstanou dítky proti rodičům a budou je zabíjeti, [13] a budete v nenávisti u všech pro jméno mé. Kdo však vytrvá do konce, ten spasen bude.“

[14] „Když pak uzříte ohavnost zpuštění, ana stojí, kde nemá, – kdo to čte, rozumějž, – tehda kdo jsou v judsku, utecte na hory, [15] a kdo na střeše, nesestupuj do domu aniž vcházej, aby vzal něco z domu svého, [16] a kdo (bude) na poli, nevracej se nazad, aby vzal roucho své. [17] Běda

pak těhotným a kojícím v oněch dnech. [18] Modlete se, aby to nebylo v zimě. [19] Neboť budou to dnové takového soužení, jakého nebylo od počátku tvorstva, které Bůh stvořil, až dosavad, aniž kdy bude. [20] A kdyby Pán nebyl ukrátil dnů těch, nebyl by zachován nižádný člověk; ale pro vyvolené, které vyvolil, ukrátil těch dnů. [21] A tehdy řekne-li vám kdo: ‚Hle, tuto jest Kristus, hle, tamto‘, nevěřte. [22] Neboť povstanou nepraví Kristové a nepraví proroci a budou činiti zázraky a divy, aby svedli, kdyby možno bylo, i vyvolené. [23] Mějte se tedy na pozoru; hle, předpověděl jsem vám to všecko.“

[24] „Ale v těch dnech po onom soužení slunce se zatmí a měsíc nedá světla svého, [25] a hvězdy budou padati s nebe a moci nebeské budou se pohybovati. [26] A tehdy uzří Syna člověka přicházeti v oblacích s mocí a slávou velikou. [27] A tehdy pošle anděly své a shromáždí vyvolené své ode čtyř větrů, od končin země až do končin nebe.“

[28] „Od stromu fíkového pak naučte se podobenství. Když ratolest jeho již omladne a listí vyrazí, víte, že blízko jest léto; [29] tak i vy, když uvidíte, že tyto věci se dějí, vězte, že blízko jest přede dveřmi. [30] Vpravdě pravím vám: Nepomine pokolení toto, až všecky tyto věci se stanou. [31] Nebe a země pominou, ale slova má nepominou.“

1–31. Viz Mat. 24, 1–35. (v org. str. 147–150.), Luk. 21, 5–23.

10. Slovo „dříve“ řečeno jest vzhledem k slovům „ale ještě není konec“ (v. 7.). Dříve totiž, než nastane konec světa, musí podle úradku Božího hlásáno býti evangelium mezi všemi národy. Byť tedy byla pronásledování a nepřátelství proti církvi jakkoli veliká, neuškodí evangeliu a církvi Kristově.

9–13. viz Mat. 10, 17–22., Luk. 12, 11–12.; 21, 12–19.

14–20. viz Mat. 24, 15–22., Luk. 21, 20–24. 20. `Kdyby Pán nebyl ukrátil dnů těch`, tj. kdyby byl Bůh v odvěkém úradku svém nebyl ustanovil, aby počet strastných dnů těch nebyl veliký, nebyl by zachován žádný člověk na živu neb při pravé víře.

21–27. viz Mat. 24, 23–31., Luk. 21, 24–28.

28–31. viz. Mat. 24, 32–35., Luk. 21, 29–33.

Pán Ježíš vyzývá ke bdělosti a k modlitbě, v. 32–37.

[32] O tom dni však neb hodině neví nikdo, ani andělé v nebi ani Syn, leč (jedině) Otec. [33] Mějte se na pozoru, bděte, a modlete se; neboť nevíte, kdy ten čas přijde. [34] Jako člověk, který odcestoval opustiv dům svůj a dav služebníkům svým plnou moc, každému dílo jeho, a vrátnému přikázal, aby bděl. [35] Bděte tedy, neboť nevíte, kdy Pán domu přijde, zdali večer neb o půlnoci, neb o kuropění, neb ráno, [36] aby přijda nenadále, nenalezl vás spících. [37] Co však pravím vám, všechněm pravím: Bděte!“

32–37. Mat. 24, 36, (v org. str. 150).

33. Větě této schází závěti; znělo by as takto: Tak i já chystaje se k tomu, abych odešel k Otci, dávám vám moc v církvi, ustanovují vás v ní jako vrátnými a přikazuji, abyste bděli.

KAPITOLA 14.*)

Velerada radí se o Kristově záhubě, Maria maže vonnou mastí Pána Ježíše, Jidáš nabízí se, že Krista zradí, v. 1–11.

[1] Po dvou dnech byly velikonoce a přesnice. I hledali velekněží a zákoníci, kterak by ho lstivě jali a zabili; [2] neboť pravili: „Ne o slavnosti, aby snad nenastala bouře lidu.“

[3] A když byl v Betanii v domě Šimona malomocného a byl za stolem, přišla jedna žena s nádobou alabastrovou masti drahé z pravého nardu a rozlomivši nádobu vylila ji na hlavu jeho. [4] Někteří však mrzeli se na to mezi sebou a pravili: „K čemu stala se tato ztráta masti? [5] Vždyť ta masť mohla se prodati za více než tři sta denárů a dáti se chudým.“ I osopovali se na ni. [6] Ale Ježíš řekl: „Nechte ji. Proč činíte jí obtíže? Dobrý skutek učinila nade mnou; [7] vždyť chudé máte vždycky s sebou a když chcete, můžeme jim dobře činiti, mne však vždycky

nemáte. [8] Ona učinila, co mohla: pomazalať napřed tělo mé ku pohřbu. [9] Vpravdě pravím vám: Kdekoli bude hlásáno evangelium toto po celém světě, tam bude se vypravovati na památku její také to, co učinila ona.“

[10] A Jidáš iškariotský, jeden ze dvanácti, odešel k velekněžím, aby jim ho zradil. [11] Oni pak uslyševše to, zaradovali se a slíbili mu dáti peníze. I hledal, kterak by ho zradil příhodně.

---

*) Ve třetí části (14, 1–16, 20) evangelista vyličuje poslední večeři, umučení, zmrtvýchvstání a nanebevstoupení Páně, a to tak, aby bylo zjevno, nejen že Kristus trpěl dobrovolně, nýbrž i že božství jeho bylo osvědčeno také v největším jeho ponížení.

1–2. viz Mat. 26, 3–5, Luk. 22, 1. O přesnicích viz Mat. 26, 17 pozn. 3–9. viz Mat. 26, 6–13, Jan. 12, 1–8.

3. Dle Jan. 12, 1–3. byla to Maria, sestra Lazarova. – Nard jest druh kozlíku indického, roste však i v Syrii a Arabii; má listy srdčité při oddenku a kopinaté na stvolu, květy červené pětilisté, jež na konci stvolu v malých chumáčích proti sobě stojí. Z oddenku a listů přízemních vyrábí se olej neb masť nardová velmi libě vonná, jež čítala se k nejdražším a uchovávala a prodávala se v nádobách alabastrových o štíhlých, úzkých hrdlech; později také ve skleněných, neb zlatých a stříbrných, jimž však také říkali nádoby alabastrové. – Žena rozlomila nádobu tu, tj. zlomila hrdlo nádoby, aby masť mohla lépe vytékati.

4–5. Řekl to nejprve Jidáš a po něm někteří jiní apoštolé (viz Mat. 26, 8–9. pozn. v org. na str. 130).

10–11. viz Mat. 26, 14–16. Luk. 22, 3–6.

Poslední večeře, v. 12–25.

[12] A prvního dne přesnic, když zabíjeli velikonočního beránka, řekli mu učeníci jeho: „Kde chceš, abychom odejdouce připravili tobě, bys jedl beránka?“ [13] I poslal dva ze svých učeníkův a řekl jim: „Jděte do města, a potká vás jeden člověk džbán vody nesa; jděte za ním, [14] a kam vejde, tam rcete pánu domu: ‚Mistr praví: Kde jest pokojík můj, kde bych jedl beránka s učeníky svými?‘ [15] A on vám ukáže večeřadlo

veliké, prostřené, připravené a tam připravte.“ [16] I odešli učeníci jeho a přišli do města a shledali (vše tak), jak jim pověděl, a připravili beránka.

[17] Když pak byl večer, přišel se dvanácti. [18] A když byli za stolem a jedli, Ježíš řekl: „Vpravdě pravím Vám: Jeden z vás mne zradí, ten, který jí se mnou“. [19] I počali se rmoutiti a říkati jemu jeden po druhém: „Zdali já?“ [20] On však řekl jim: „Jeden ze dvanácti, který se mnou omáčí ruku v míse.

[21] Syn člověka sice jde, jak psáno jest o něm, ale běda tomu člověku, skrze něhož Syn člověka bude zrazen; lépe by mu bylo, kdyby se byl nenarodil člověk ten.“ [22] A když jedli, Ježíš vzal chléb a požehnav rozlámal jej a dal jim a řekl: „Vezměte; toto jest tělo mé.“ [23] A vzav kalich, poděkoval a dal jim – a pili z něho všichni – [24] a řekl jim : „Toto jest krev má Nového zákona, která se vylévá za mnohé. [25] Vpravdě pravím vám: Již nebudu píti z tohoto plodu vinného kmene až do onoho dne, kdy jej budu píti nový v království Božím.“ [26] A chválu vzdavše vyšli na horu Olivetskou.

12–16. Příprava k poslední večeři. Viz Mat. 26,17–19. Luk. 22, 7–13.

17–21. Ohlášení zrádce. Viz Mat. 26, 20–25. Luk. 22, 21–23. Jan. 13, 21–30.

22–24. Ustanovení nejsv. svátosti. Viz o tom Mat. 26, 26–28, Srovn. též Luk. 22, 19–20; 1. Kor. 11, 23–25. Jak ukázáno již při Mat. 26, 26–28. pozn. důvody dvěma, to, co Pán Ježíš při poslední večeři činil proměňuje chléb a víno v tělo a krev svou, byla oběť. Že tomu vskutku tak, patrno také z toho, že proměnil podstatu dvojí, podstatu chleba a vína. Byl totiž a jest Pán Ježíš i pod způsobou chleba i pod způsobou vína přítomen celý – s tělem i duší, s božstvím i člověčenstvím svým, a proto nabývá stejně milostí ten, kdo přijímá hodně pod jednou způsobou, jako ten, kdo přijímá stejně hodně pod obojí. Kristus sám to prohlásil, když zaslibuje nejsv. svátost oltářní, připovídal život věčný právě tak tomu, kdo přijímá pod jednou způsobou (Jan. 6, 59), jako tomu, kdo přijímá pod obojí. (Jan. 6, 55). Kdyby tedy oním úkonem nebyl chtěl nic jiného nežli dáti se

způsobem nekrvavým za duševní pokrm ku posile a spáse duši, byla by stačila pouze jedna způsoba, druhá byla by zbytečná. A poněvadž Pán Ježíš jakožto pravý Bůh nemůže činiti nic zbytečného a tak jednati proti své moudrosti, nemohl také proměniti podstaty dvě k účelu, k němuž stačilo proměniti podstatu jednu. Proměnil-li tedy přece podstaty dvě, okázal, že nemá v úmyslu pouze dáti se za pokrm (svátostně), nýbrž že koná zároveň něco, k čemu potřebí jest nutně proměniti dvě podstaty, – okázal, že koná oběť. Tim totiž, že proměnil zvlášť chléb ve své tělo a zvlášť víno ve svou krev, naznačil násilné odloučení krve své od těla svého či svoji smrt; i představil tak Bohu Otci pravé tělo své a pravou krev svou ve stavu smrti či zkrátka; obětoval se; neboť oběť jest právě dar viditelný, který úplným neb částečným, a byť jen naznačeným zahubením, neb usmrcením podává se Bohu, aby byl vyznán a uctěn jakožto svrchovaný Pán všehomíra.

24. Slova tato řekl ovšem, když jim kalich podával.

25. Viz Mat. 26, 29. pozn. (v org. str. 158.)

Pán Ježíš předpovídá útěk apoštolův a pád Petrův, v. 27–31.

[27] I řekl jim Ježíš: „Všichni pohoršíte se nade mnou této noci; neboť psáno jest: ‚Bíti budu pastýře a rozprchnou se ovce.‘ [28] Ale když vstanu z mrtvých, předejdu vás do Galilee.“ [29] Petr však pravil jemu: „Byť se všichni pohoršili, já přece nikoliv“. [30] I řekl mu Ježíš: „Vpravdě pravím tobě: Dnes, této noci, prve než kohout dvakrát zazpívá, třikrát mne zapřeš“. [31] Ale on ještě více říkal: „Bych měl umříti s tebou, nezapru tebe.“ Podobně říkali též všichni.

27–31. viz Mat. 26, 31–35. Luk. 22, 83–34; Jan. 13, 37–38.

30. prve než dvakrát zazpívá. Dle sv. Matouše (i Lukáše a Jana) Pán Ježíš řekl: že Petr ho zapře, prve než kohout zazpívá. Nicméně zprávy jejich neodporují zprávě Markově. Třeba totiž považiti, že evangelisté nepodávají výroků Kristových vždy do slova, nýbrž jen co do smyslu. Smysl však oné výpovědi Páně jest u všech evangelistů oněch týž. Neboť jak patrno z Mark. 23, 35, zazpíváním kohouta nerozumějí toliko kokrhání, nýbrž též onu dobu noční, která se zvala kuropěním, to jest třetí vigilii či dobu od půlnoci do tří hodin ráno.

Ať již tedy Kristus Pán řekl dle Marka: „Dříve než kohout dvakrát zazpívá, třikrát mne zapřeš“, aneb dle ostatních: „Dříve než kohout zazpívá, třikrát mě zapřeš“, neřekl tím nic jiného než: „Dříve než uplyne třetí vigilie (hlídka) této noci, třikrát mne zapřeš.“

Pán Ježíš v zahradě Getsemanské, v. 32–42.

32 I přišli do dvorce, jemuž jméno Getsemany, a řekl učeníkům
svým: „Poseďte tuto, až se pomodlím.“ **33** A pojav s sebou Petra a
Jakuba a Jana, počal se lekati a teskliv býti; **34** i řekl jim: „Smutná jest
duše má až k smrti; zůstaňte tuto a bděte.“ **35** A popošed maličko padl na
zem a modlil se, aby, mažno-li, odešla od něho ta hodina, **36** a řekl:
„Abba, Otče: všecko jest možné tobě, odejmi tento kalich ode mne: ale
ne co já chci, nýbrž co ty.“ **37** I přišel a nalezl je, ani spí; i řekl Petrovi:
„Šimone, spíš? Nemohls bdíti jedné hodiny? **38** Bděte a modlete se,
abyste nevešli v pokušení; duch zajisté hotov jest, ale tělo slabo.“ **39** A
opět odešed modlil se říkaje slovo totéž. **40** A navrátiv se nalezl je, ani
opět spí, neboť oči jejich byly obtíženy, a nevěděli, co by mu
odpověděli. **41** I přišel po třetí a řekl jim: ‚Spěte již a odpočívejte. Dosti
jest. Přišla hodina, hle Syn člověka bude vydán v ruce hříšníků. **42**
Vstaňte, pojďme! Hle, přiblížil se ten, jenž mě zradí.“

32–42. Viz Mat. 26, 36–46. Luk. 22, 39–46. Jan. 18, 1

Pán Ježíš před Kaifášem, v. 53–65.

53 I přivedli Ježíše k veleknězi, a sešli se všichni velekněží a
zákoníci i starší. **54** Petr šel však za ním z daleka až do dvora
velekněžova a seděl se služebníky a ohříval se u ohně. **55** Velekněží pak a
celá velerada hledali svědectví proti Ježíšovi, aby ho vydali na smrt, ale
nenalezli; **56** neboť mnozí svědčili křivě proti němu, ale svědectví jejich
se neshodovala. **57** I povstali kteřísi a svědčili křivě proti němu řkouce: **58**

„My jsme ho slyšeli, an řekl: Já zbořím chrám tento rukou udělaný a ve třech dnech vystavím jiný, ne rukou udělaný‘.“ [59] Ale ani takto neshodovalo se svědectví jejich. [60] I postavil se velekněz doprostřed a otázal se Ježíše řka: „Nic neodpovídáš na to, co tito proti tobě svědčí?‘ [61] Ale on mlčel a neodpověděl ničeho. Opět (tedy), otázal se ho velekněz a řekl jemu: „Ty jsi Kristus, Syn Boha požehnaného?“ [62] A Ježíš řekl: „Já jsem; a uzříte Syna člověka seděti na pravici moci Boží a přicházeti s oblaky nebeskými.“ [63] Ale velekněz roztrhl roucho své a řekl: „Což ještě potřebujeme svědků? [64] Slyšeli jste rouhání. Co se vám zdá?“ A oni všichni odsoudili jej, že hoden jest smrti. [65] I počali někteří na něj plivati a zahalovati obličej jeho a políčkovati jej a říkati mu: „Hádej.“ Také služebníci ho políčkovali.

53–65. Viz Mat. 26, 57–68. v org. str. 161–163; Luk. 22, 54. 63–64.

56. Svědectví jejich neshodovala se, tj. nebyla přiměřena či dostatečna k tomu totiž, aby na jejich základě mohli Pána Ježíše odsoudíti k smrti v naději, že Pilát rozsudek jejich potvrdí. V řeckém textě stoji ***οὐδὲ οὕτως ἴοη ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν***, což Vulgata překládá slovy„et convenientia testimonia non erant“ a podle ní starý překlad český „a svědectví jejich se nesrovnávala“. Při tomto překladě rozcházejí se exegeté ve svých náhledech o tom, v čem se nesrovnávala svědectví jejich. Obyčejně se myslí, že jeden užil slov, která zaznamenal Matouš (26, 6): Tento řekl: Mohu zbořiti chrám Boží a ve třech dnech jej zase vystavěti, druhý pak slov, která uvádí Marek (14, 58: Já zbořím chrám tento rukou udělaný a ve třech dnech vystavím jiný, ne rukou udělaný). Avšak pro tak nepatrný rozdíl, jaký se jeví v těchto výpověděch, sotva by byla velerada prohlásila svědectví za nedostatečná, neplatná, zvláště poněvadž tolik toužila po nějakém svědectví platném, které by proti Kristu čelilo. Jest proto pravdě podobno, že ona slova Markova „***οὐδὲ οὕτως ἴοη ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν***“ (doslovně = ani takto svědectví jějich nebylo rovno, shodno, neb neshodovalo se) neznamenají tolik co „nesrovnávalo se“, nýbrž tolik co „nebylo přiměřeno“–nedostačovalo jim či nerovnalo se tomu přání (neshodovalo se s tím přáním), kterým hledali svědectví takového, aby mohli na jeho základě odsouditi Krista k smrti v naději že vladař

rozsudek jejich potvrdí. Neboť i dle těchto svědků Pán Ježíš slíbil, že chrám zase postaví.

60. tj. povstav postoupil doprostřed před. ostatní členy velerady tam, kde Kristus byl.

Petrův pád, v. 66–72.

66 A když Petr byl dole na dvoře, přišla tam jedna ze služebnic velekněžových **67** a uzřevši Petra, an se ohřívá, pohlédla naň a řekla: „I ty jsi byl s Ježíšem Nazaretským.“ **68** Ale on zapřel řka: „Nevím ani nerozumím, co pravíš.“ A vyšel ven do předdvoří; a kohout zazpíval. **69** Služebnice však uzřevši jej jala se opět říkati okolostojícím: „Tento jest z nich.“ **70** Ale on zapřel opět. A po malé chvíli zase ti, kteří tam stáli, pravili Petrovi: „Vpravdě jsi z nich; vždyť jsi také Galilejský.“ **71** On však počal se proklínati a přísahati: „Neznám toho člověka, o němž pravíte“. **72** A hned kohout zazpíval po druhé. I rozpomenul se Petr na slovo, které mu řekl Ježíš: „Prve než kohout zazpívá dvakrát, třikrát mě zapřeš.“ A dal se do pláče.

66–72. Mat. 26, 69–75; Luk. 22, 54–62; Jan. 18, 15–18. 25–27. Jak pověděno již na v org. str. 163. pozn. 69–75, Petrův pád neudál se tak, jako by byl Petr zapřel Krista trojím různým výrokem, nýbrž tak, že zapřel ho na třikrát, pokaždé však proslovil několik výroků popírajících i před osobami různými. Evangelisté pak nezaznamenali všech těch výroků, nýbrž jeden ten, druhý onen. Hledíc ke všem těm zprávám udál se pád jeho takto: Jako všichni apoštolé, tak i Petr a Jan dali se při Kristově zatknutí na útěk. Brzy však se vzpamatovali a puzeni jsouce láskou ke Kristu šli za ním až do domu Annášova, či spíše Kaifášova, ježto Annáš, ne-li stále, alespoň onu noc bydlil v některém oddělení domu Kaifášova. Do domu toho šlo se širokým průchodem na obou koncích dveřmi opatřeným, ve kterém vrátná měla svůj byt. Z průchodu toho sestoupilo se do dvora, kterýž byl se všech stran obstaven, z něho pak bylo viděti nepochybně i do sálu, ve kterém vyslýchal Ježíše Annáš, i tam, kde ho soudil Kaifáš. Jak odvedli Ježíše k Annášovi, vešel Jan do dvora, jsa znám nejvyššímu knězi; prostřednictvím jeho puštěn tam byl i Petr, načež Jan nejspíše odešel, aby

podal zprávu Panně Marii. Petr chodil pak as po dvoře pln starostí, jak to s Kristem dopadne; potom přiblížil se k ohni, který si tam učinili vojáci a služebníci, aby se ohřáli, a když viděl, že ho nikdo nepoznal, dodal si zmužilosti a usadil se u ohně samého. V tom přistoupila k němu děvečka, a to, jak určitěji udává Jan, vrátná. Té bylo již dříve s podivením, že kdosi – Petr – jako v rozčilení sem a tam rychle chodí po dvoře, a proto, když se posadil k ohni, přistoupila ze zvědavosti, aby při plameni pohlédla, kdo to jest: A tu seznala, že to jest ten muž, kterého krátce před tím k slovu Janovu pustila dovnitř. A poněvadž o Janovi věděla, že jest učeníkem Kristovým, soudila zcela správně, že i přítel jeho jest Kristovým učeníkem. Mínění to proslovila také hned, a to nejprve pouze před Petrem, jak udává Matouš, Marek a Jan, potom, když Petr popřel, i před přítomnými služebníky, jak zaznamenal sv. Lukáš. Petr však popřel pokaždé, tvrdě nejprve, že není učeníkem Kristovým (Matouš, Marek, Jan), potom, že ho ani nezná (Luk.). Stalo se to kolem jedné hodiny po půlnoci. Tu kohout zazpíval po prvé. Neuplynula však ani hodina, a Petr klesl po druhé, Zapřev totiž Krista po prvé, odešel od ohně a postavil se u vnitřních dveří průchodu (vestibulu), aby se oddal svému bolu. Brzy na to odváděli Krista od Annáše ke Kaifášovi přes dvůr, na kterém se vojáci ohřívali. Věc ta dala podnět k tomu, že vrátná a jiní služebníci a služebné vyšli ven, aby popatřili na zájatce. Mluvili zajisté o Kristu i o jeho učenících, a to nikoli příznivě, vidouce, jak velerada jest proti Kristu zaujata. Petr slyšel to a byl tím více ještě rozrušen. V tom zpozorovala ho zase ta děvečka (vrátná), která svou otázkou přivedla jej k pádu prvnímu, a ta řekla polohlasitě k okolostojícím, že to jest jeden z učeníků Ježíšových (Marek); uslyševši to jiná děvečka opakovala slova její hlasitě (Matouš). Tu Petr znepokojen a třesa se zimou šel zase k ohni, ale tam označil jej nejprve jeden (jak sděluje Lukáš), potom několik služebníků, jak dí Jan, jakožto učeníka Kristova. A tu zapomněl se Petr tak, že v rozčilení a bázni přísahal, že není učeníkem Kristovým, ba že ho ani nezná. A nedosti na tom, sotva uplynula hodina, klesl po třetí, a to ještě více než dosud. Aby totiž odvrátil od sebe podezření, že jest učeníkem Kristovým, zůstal u ohně, ano dal se i do řeči s ostatními, chvílemi jen odcházeje, aby zvěděl, co se s Kristem děje. Ale tím právě, jmenovitě galilejským nářečím svým upozornil na sebe ještě více a utvrdil přítomné vojíny a služebníky v přesvědčení, že jest z Galilee a učeníkem Ježíšovým. Konečně jeden z nich vyjádřil to přesvědčení (jak di Lukáš) a po něm

hned i ostatní (jak praví Matouš a Marek). A tu Petr nejen přisahal, nýbrž zaklínal se (trest Boží svolávaje na sebe, nemluví-li pravdu), že ho ani nezná, a to tím více, když jeden ze služebníků (jak má Jan) pravil, že ho viděl v zahradě. Neboť tím nastalo pro něj nebezpečenství, že bude zatknut a pohnán před soud pro pokus vraždy spáchaný na Malchovi. Tu však nastal náhle obrat. Velerada dokončila právě sedění noční, a mezi tím, co Petr ještě mluvil, Kristus objevil se na dvoře nedaleko vojínů ohřívajících se. Vedli jej spoutaného ze soudní síně. V tom zazpíval kohout (po druhé), a vojínové, uzřevše Krista, nechali hádky s Petrem a, jak se zdá, ustoupili od ohně, takže Petr zůstal samoten před Pánem. Pán Ježíš šel kolem z počátku, jakoby ho neviděl; v tom však se obrátil a pohlédl na Petra právě, jak kohout odzpíval. Pohlédl naň zrakem plným výtky a bolu, že Petr se zachvěl a osvícen milostí Páně uvědomil si, co učinil. Pohled Kristův byl však zároveň tak laskavý a tak plný milosrdenství, že Petr posilněn milostí jeho počal doutati v odpuštění. I vyšel ven a plakal hořce lituje dokonale, že mistra svého tak těžce urazil.

KAPITOLA 15.

Pán Ježíš před Pilátem, v. 1–20.

1 A hned ráno velekněží se staršími a zákoníky, a to celá velerada, učinivše nález a svázavše Ježíše, odvedli jej a vydali Pilátovi. **2** I otázal se ho Pilát: „Ty jsi král židovský?“ A on mu odpověděl: „Ty to pravíš“. **3** I žalovali na něj velekněží mnoho věcí. **4** Pilát pak otázal se ho opět řka: „Nic neodpovídáš? Hle, jak veliké věci žalují na tebe.“ **5** Ale Ježíš neodpověděl již ničeho, takže Pilát se podivil.

6 O slavnosti však propouštíval jim jednoho vězně, kterého si žádali. **7** Byl pak uvězněn s buřiči jeden, jménem Barabáš, který v povstání spáchal vraždu. **8** I přistoupil lid a počal prositi za to, co jim vždycky činíval. **9** Pilát pak odpověděl jim: „Chcete, abych vám propustil krále židovského?“ **10** Neboť pozoroval, že velekněží vydali jej ze závisti. **11** Ale velekněží popudili lid, aby jim propustil raději Barabáše. **12** Pilát pak promluviv opět řekl jim: „Co tedy chcete, abych

učinil králi židovskému?“ [13] A oni opět vykřikli: „Ukřižuj ho!“ [14] Pilát však pravil jim: „I co zlého učinil?“ Ale oni křičeli ještě více: „Ukřižuj ho!“ [15] A tu Pilát, chtěje lidu vyhověti, propustil jim Barabáše, a Ježíše zbičovav vydal, aby byl ukřižován.

[16] Vojáci pak odvedli jej do dvora, to jest do ležení, a svolali celou četu. [17] I oblékli ho v šarlat a spletše korunu trnovou vložili ji na něj, [18] a počali ho pozdravovati: „Zdráv buď, králi židovský“, [19] a bili ho třtinou do hlavy a plili na něj a klekajíce klaněli se mu. [20] A když se mu naposmívali, svlékli s něho šarlat a oblékli jej v roucha jeho a vyvedli jej, aby ho ukřižovali.

---

1. Viz Mat. 27, 1. 2. Luk. 22. 66. 71.

2–5. viz Mat. 27, 11–14. v org. str. 166; Luk. 23, 2–7; Jan. 18, 28–38.

6–15. viz Mat. 27, 15–26 v org. str. 167–168; Luk. 23, 13–15; Jan. 19, 39–46. 82. Některé rukopisy staré mají: „abych učinil tomu, kterého pravíte (býti) králem židovským.“

16–20. viz Mat. 27, 27–31; Jan. 19, 1–3.

Ježíš Kristus ukřižován a pohřben, v. 21–47.

[21] A přinutili jakéhosi Šimona kyrenského, otce Alexandrova a Rufova, jenž tudy šel, přicházeje ze dvorce, aby vzal a nesl kříž jeho. [22] I dovedli ho na místo Golgotu, to jest v překladě „místo lebčí“. [23] A dávali mu píti víno s myrrhou, ale on nepřijal ho. [24] A když jej ukřižovali, rozdělili si roucha jeho, metajíce o ně los, co kdo dostane. [25] Byla pak hodina třetí, když ho ukřižovali. [26] A byl napsán nápis viny jeho: „Král židovský“. [27] Také ukřižovali s ním dva lotry, jednoho na pravici a druhého na levicí jeho. [28] I naplnilo se Písmo, jež praví: „A se zločinci počten jest“. [29] Ti však, kteří tudy chodili, rouhali se mu potřásajíce hlavou svou a říkajíce: „Ha, jenž boříš chrám (Boží) a ve třech dnech jej zase vystavuješ, [30] pomoz sám sobě a sestup s kříže.“ [31] Podobně i velekněží posmívajíce se mu, říkali se zákoníky, jeden k

druhému: „Jiným pomohl, sám sobě pomoci nemůže. [32] Kristus, král israelský! Ať sestoupí nyní s kříže, abychom to viděli a uvěřili“. Také ti mu utrhali, kteří s ním byli ukřižováni.

[33] A když bylo šest hodin, nastala tma po celé zemi až do hodiny deváté, [34] a v hodinu devátou Ježíš zvolal hlasem velikým: „Eloi, Eloi, lamma sabaktani?“ to jest v překladě: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“ [35] A tu někteří z okolostojících uslyševše to pravili: „Hle, Eliáše volá.“ [36] „Jeden pak z nich běžel a naplniv houbu octem vložil ji na třtinu a dával mu píti řka: „Nechte, ať uvidíme, přijde-li Eliáš sejmouti ho.“ [37] Ale Ježíš zvolav hlasem velikým vypustil duši. [38] A tu opona chrámová roztrhla se ve dvě půle od hora až dolů. [39] Setník pak, který stál proti němu, vida, že tak zvolav vypustil duši, pravil: „Vpravdě, tento člověk byl Syn Boží.“ [40] Byly pak tam i ženy z daleka se dívajíce; mezi nimi byla Maria Magdalena a Maria, matka Jakuba Malého a Josefa, a Salome, [41] které chodily za ním a posluhovaly mu, když byl v Galilei, a mnoho jiných, které vstoupily s ním do Jerusalema.

[42] A když se již připozdilo, – poněvadž byl den přípravy, to jest den před sobotou, – přišel Josef z Arimatie, vznešený člen velerady, který také očekával království Božího, [43] a dodav si odvahy vešel k Pilátovi a žádal ho za tělo Ježíšovo. [44] Pilát však podivil se, že by již byl mrtev, a povolav k sobě setníka, otázal se ho, zdali již zemřel. [45] A zvěděv to, daroval tělo Josefovi. [46] Josef pak nakoupiv tenkého plátna a sňav ho (s kříže), obvinul jej v plátno a položil jej do hrobu, který byl vytesán do skály, a přivalil kámen ke dveřím hrobovým. [47] Maria Magdalena pak a Maria (matka) Josefova dívaly se, kam ho položili.

21–23. viz Mat. 27, 32–34; Luk. 23, 26; Jan. 19, 16–17. Syny Šimonovy jmenuje sv. Marek nepochybně proto, že byli známi římským křesťanům, pro něž psal, a mohli tedy potvrditi jim pravdu toho, co o jejich otci vypravuje.

24–28. viz Mat. 27, 35–38; Luk. 23, 33–34, Jan. 19, 19–24. Evangelista počítá denní hodiny podle obyčeje židovského ve v. 25. „hodina třetí“ ve v.

33. šest, a ve v. 34. hodinu devátou; podle našeho počítání (od půlnoci) rozuměti jest hodinou třetí naši devátou, hodinou šestou naši dvanáctou a hodinou devátou naši třetí odpoledne. Verš 28. není ve starších rukopisech; sem dostal se as z Luk. 22, 37. Slova Písma jsou uvedena z Is. 53, 12.

29–37. viz Mat. 27, 39–50. Luk. 23, 35–46; Jan. 19, 25–30.

39–41. Mat. 27, 54–56. Luk. 23, 47–49. 38. viz Mat. 27, 51 (v org. str. 171); Luk. 23, 45.

30. Ukřižovaní totiž umírali vysílením; Kristus však při všech mukách a při všem vysílení před samou smrtí promluvil hlasem tak mocným, že se v tom patrně jevila moc daleko přesahující přirozené síly člověka již umírajícího. A proto právě z toho tak silného hlasu přišel setník (dle podání Longin jménem) ku přesvědčení, že to jest Syn Boží.

42–47. Mat. 27, 57–61; Luk. 23, 50–56; Jan. 19, 31–42. 45. z výrazu „daroval“ lze souditi, že Josef byl hotov i peníze dáti, aby obdržel tělo Kristovo.

47. matka Josefova tj. Maria, manželka Alfeova, příbuzná Panny Marie, která dle 15, 40. byla matkou Jakuba Malého a Josefa, dle jiných zpráv též matkou Judy a Šimona, kteří všichni jakožto příbuzní Pána Ježíše nazývají se v Novém zákoně bratry Páně.

KAPITOLA 16.

Pán Ježíš vstav z mrtvých zjevuje se svým věrným a vstupuje na nebesa.

1 A když sobota pominula, Maria Magdalena a Maria (matka) Jakubova a Salome nakoupily vonných věcí, aby přijdouce pomazaly Ježíše. **2** A záhy z rána v neděli přišly ke hrobu, když slunce již vyšlo. **3** I pravily k sobě vespolek: „Kdo nám odvalí kámen ode dveří hrobových?“ **4** A pohlédše, uzřely, že kámen jest odvalen. Byl totiž velmi veliký. **5** A vešedše do hrobu uzřely mládence, an sedí na pravici oděn rouchem bílým; i ulekly se. **6** On pak řekl jim: „Nebojte se; hledáte Ježíše Nazaretského, ukřižovaného; vstalť jest; není ho tuto; hle, místo, kdež jej položili. **7** Ale jděte a povězte učeníkům jeho i Petrovi:

‚Předejde vás do Galilee, tam ho uvidíte, jak vám pověděl.‘“ [8] Ale ony vyšedše utekly od hrobu, neboť přišel na ně strach a hrůza, a neřekly nikomu ničeho, neboť se bály.

[9] Vstav pak z mrtvých v neděli ráno, ukázal se nejprve Marii Magdaleně, ze které byl vyhnal sedm duchů zlých. [10] Ona šla a zvěstovala to těm, kteří s ním bývali, kteří lkali a plakali. [11] A oni uslyševše, že jest živ a byl od ní viděn, nevěřili.

[12] Potom ukázal se v jiné podobě dvěma z nich na cestě, když šli na venkov, [13] a ti odešedše pověděli to ostatním; ale neuvěřili ani jim.

[14] Posléze ukázal se jedenácti, když byli za stolem, a vytýkal jim nevěru jejich a tvrdost srdce, že nevěřili těm, kteří ho viděli z mrtvých vstalého. [15] A řekl jim: „Jdouce do veškerého světa, hlásejte evangelium všemu stvoření. [16] Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude; kdo však neuvěří, bude zavržen. [17] Těch pak, kteří uvěří, budou následovati tyto zázraky: Ve jménu mém budou zlé duchy vymítati, novými jazyky mluviti, [18] hady bráti, a jestliže by co jedovatého pili, neuškodí jim; na nemocné budou ruce vzkládati, a ti se uzdraví.“

[19] A když Pán (Ježíš) k nim domluvil, vzat jest do nebe a usedl po pravici Boží; [20] oni pak vyšedše, hlásali všude, a Pán jim pomáhal a potvrzoval slova jejich zázraky, které potom následovaly.

16, 8. S počátku to nepověděly, později však řekly to. (Viz Mat. 28, 8)

9. viz Luk. 8, 2. Poznámku tuto (že někdy byla od zlých duchů posedlá) přičiňuje evangelista nikoli proto, aby se Maria Magdalena označila, jakoby dosud čtenářům jeho byla neznáma, nýbrž proto, aby se čtenáři upozornili na velikou moc pevné víry a vroucí lásky ke Kristu, která způsobila, že Pán Ježíš v neskonalé milosti své okázal se nejprve té, která kdysi zajisté nikoli bez vlastní viny byla sedmi zlými duchy posedlá.

12. Ukázal se dvěma z nich, totiž z učeníků Páně, když šli na venkov, totiž do Emaus. Viz Luk. 24, 13–33.

14. Toto zjevení událo se v den Kristova nanebevstoupení v Jerusalemě. – Vytýkal jim, že nevěřili (Marii Magdaleně, ženám jiným a učeníkům emauským,

Tomáš pak ani apoštolům), když jim zvěstovali, že viděli jej z mrtvých vstalého, ačkoli byl jim několikráte předpověděl, že vstane z mrtvých. Učinil to jsa již na odchodu s toho světa, aby tím více utkvěla jim v mysli slova jeho, a oni pamatujíce na ně, tím více měli se na pozoru, by nedávali místa nějaké pochybnosti. Neboť slova, která kdo mluví na rozloučenou, utkvívají v mysli hluboce. Nato nejspíše řekl to, co jest u Luk. 24, 44–49.

15–16. Opakoval tak rozkaz, kterýž byl již v Galilei dal jim (Mat. 28, 9), ale zároveň je upozornil, jak velice záleží na tom, aby kdo v slova jejich uvěřil i křest přijal. Právě, že kdo uvěří, spasen bude, netvrdí, že by pouhá víra ke spáse dostačovala, nýbrž jen, že jest jednou z nutných podmínek spásy. Že však vedle víry potřebí jest dospělým ke spáse také dobrých skutků, zachovávati přikázání Boží, prohlásil sám několikráte (na př. Mat. 19, 18; Mat. 7, 21.)

17–18. Jako apoštolé obdrželi moc činiti zázraky, aby se osvědčili pravými poslanci Vykupitelovými, tak nyní slibuje Pán Ježíš takovou moc i těm, kteří víru v něho přijmou, aby byli utvrzeni v přesvědčení, že pravá jest víra, kterou přijali. Kterak se to vyplnilo, dosvědčuje sv. Lukáš již ve Skutcích apoštolských a sv. Pavel v listě ke Korintským. Dovídáme se od nich, kterak nejen apoštolé, nýbrž i jiní věřící obdrželi dar jazyků, kterak vymítali duchy zlé, a kterak sv. Pavel vzal do ruky hada jedovatého a nic neutrpěl. Také po smrti apoštolův uděloval Bůh mnohým moc činiti zázraky, ovšem čím dále, tím méně. Neboť z počátku bylo jich třeba, aby šířila se rychleji víra Kristova, později však, když již církev dosti byla rozšířena, a když i rychlé rozšíření církve a její trvání přes všecka pronásledování dokazovalo božský původ její, nebylo již potřebí k rozšíření jejímu mimořádných oněch prostředků. Nicméně v duchovním smyslu uděluje se ona moc věřícím stále, pokud totiž zlé vášně vymítají, jazyk k oslavení Božímu obnovují, jed hříchu neškodným činí svátosti pokání a zmužile odrážejí nástrahy ďábelské neb pokusy lidí zlovolných, které činí na jejich ctnost.

19. Pán Ježíš dokončiv své řeči vyvedl je (dle Luk. 24, 50) na horu Olivetskou, buď že jim velel tam jíti a potom se jim znova ukázal, aneb že sice šel s nimi již z města, ale nedal se poznati těm, kteří je snad potkali. Na hoře Olivetské pak vstoupil předním i na nebesa. Viz Luk. 24, 50–53; Skut. ap. 1, 9–12. Postup, kterým se Pán Ježíš ukázal svým věrným byl nejspíše tento: Nejprve (po Panně Marii) ukázal se Marii Magdaleně (Jan. 20, 11–18; Mark. 16, 9–11.), polom jiným ženám na cestě (Mat. 28, 9–10, odpoledne téhož dne (v

neděli, v den svého zmrtvýchvstání) učeníkům jdoucím do Emaus (Mark. 16, 12–13; Luk. 24, 13–35.), na to Petrovi (Luk. 24, 34.) a večer desíti apoštolům za nepřítomnosti Tomášovy (Luk. 24, 36–43; Jan. 20, 19–23). V neděli na to ukázal se apoštolům všem, i Tomášovi (Jan. 10, 24–29.); několik dní později v Galilei u jezera Genesaretského (Jan. 21, 1–19.) a potom na jedné hoře (Mat. 28, 16–20)., ke kterémužto zjevení vztahuje se as i 1. Kor. 15, 6. Konečně v den nanebevstoupení v Jerusalemě (Mark. 16, 14–18; Luk. 24, 44–49.).